Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1413 ЙИЛ, МУҲАРРАМ, 3-КУН. ● ШАМСИЙ, 1371 ЙИЛ, САРАТОН, 13-КУН.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган | 1992 ЙИЛ 7 ИЮЛ, СЕШАНБА, 129—СОН ● 380 ● | НАРХИ СОТУВДА 1 СЎМ 50 ТИЙИН.

ЎЗАРО ҲАМКОРЛИК НИҲОЯТДА МУҲИМДИР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ «ҚОРА ДЕНГИЗ ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИК МИНТАҚАСИ: ТУРКИЯ ВА ЎРТА ОСИЁ РЕСПУБЛИКАЛАРИ» МАВЗУИГА БАҒИШЛАБ ИСТАМБУЛДА ЎТКАЗИЛГАН ЖАҲОН ИҚТИСОДИЙ АНЖУМАНИНИНГ 30 ИЮНДАГИ ЯЛПИ МАЖЛИСИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Муҳтарам раис жаноблари!

Давлатлар ва ҳукуматларнинг муҳтарам бошлиқлари!

Хонимлар ва жаноблар!

Мазкур учрашувга таклиф этганингиз учун ва унинг муҳтарам қатнашчилари ҳузурида маъруза қилиш имконияти берилгани учун самимий ташаккур билдираман.

Ўзбекистон Республикаси ёш мустақил давлатдир. У дунёни янгидан кашф этмоқда ва айни вақтда дунёга ўзини ҳам танитмоқда.

Ўзбекистонни мустақил давлат сифатида ҳозиргача 110дан кўпроқ давлат тан олди.

Ўзбекистон Республикаси давлат делегацияларининг Ҳиндистон, Туркия, Хитой, Саудия Арабистони, Корея Республикаси, Малайзия, Индонезияга ташрифлари, АҚШ, Швейцария, Покистон, Эрон, Финляндия раҳбарлари билан олий даражадаги мулоқотлар Ўзбекистоннинг чет мамлакатлар билан мустақил муносабат ўрнатиш йўлидаги муҳим босқичлар бўлди.

Ўзбекистон мустақилликни қўлга киритганидан сўнг тараққиётнинг қайси йўлидан бориши кераклиги муаммоси кўндаланг бўлгани табиий эди, албатта. Биз бу саволга аниқ ва лўнда жавоб бердик. Ўзбекистон жамият тараққиётининг маърифатли ва дунёвий ғояларга асосланган йўлидан боради. Ўлкамиз Ғарб ва Шарқ мамлакатларининг бой тажрибасидан ҳар томонлама баҳраманд бўлиб, ўз йўлини топиб олади.

Тажриба ўрганиш масаласига келсак, жаҳондаги давлатлар ўртасида Туркия биринчи бўлиб бизга дўстлик қўлини узатганини самимий миннатдорлик ва ташаккур туйғуси билан таъкидлаб ўтишни бурчим деб биламан.

Ҳозир биз янги жамият барпо этиш йўлидан боряпмиз.

Жамиятимиз ва ёш давлатимиз турмушининг барча жиҳатларига дахлдор бўлган ички ислоҳотлар жаҳон ҳамжамияти томонидан англаниши ва қўллаб-қувватланишини истардик. Бунда гап Ўзбекистонга бевосита ёрдам бериш тўғрисида эмас, балки, энг аввало, ҳар томонлама ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни авж олдириш тўғрисида боряпти, албатта. Бу жиҳатдан Туркия билан ҳамкорлигимиз халқаро ҳамкорлик йўлидаги дастлабки қадамдир.

Биз асосан нималарга эътибор беряпмиз?

Биринчидан, Туркиянинг иқтисодиётни ривожлантириш борасида қисқа вақт ичида амалга оширган ижобий тадбирларини зўр қизиқиш билан ўрганиб ва кузатиб боряпмиз.

Иккинчидан, Туркия анъанавий қадриятларни авайлаб асраш билан бир қаторда, дадил ислоҳотчиликни қўллаб, ижтимоий ва техникавий тараққиётнинг энг замонавий ютуқларини ўзлаштиришга қандай эришиш мумкинлигини яққол кўрсатди. Биз учун эса ижтимоий тараққиётга йўналтирилган очиқ, демократик, дунёвий жамиятга ўтишни таъминлаш ғоят муҳимдир.

Ижтимоий ҳамда иқтисодий ислоҳотлар йўлидан тез ва дадил қадам ташламоғимиз учун Ўзбекистоннинг қучоғи чет мамлакатларга очиқ бўлиши ва чет мамлакатларнинг ҳам бағри Ўзбекистонга очиқ бўлиши керак.

Биз биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, Ўзбекистон билан Ғарб давлатлари ўртасидаги ҳар томонлама ва ўзаро манфаатли ҳамкорликни ривожлантириш учун зарур ҳуқуқий, сиёсий ва ташкилий заминни вужудга келтиришимиз лозим.

Ўзбекистон давлат делегациясининг ўтган йил декабрида Туркияга ташрифи ва муҳтарам С. Демирэл бошчилигидаги Туркия делегациясининг шу йил апрелида Тошкентга ташрифи вақтида имзоланган ҳужжатлар ўзаро муносабатларимизда алоҳида муҳитни юзага келтирди.

Савдо-саноат доиралари вакиллари ўртасида бевосита мулоқотлар мунтазамлик касб этди. Ташқи иқтисодий фаолиятнинг ҳуқуқий асослари, хорижий сармоялар ҳаракатининг қонуний доиралари қайтадан идрок этила бошланди. Ўзбекистон парламентининг навбатдаги сессиясида ташқи иқтисодий фаолиятни тартибга солувчи қонун асосларини янада такомиллаштириш билан боғлиқ масалалар кўриб чиқилади.

Ташқи иқтисодий ҳамкорлик ички ижтимоий-иқтисодий аҳволни барқарорлаштириш ишида ҳам бевосита ёрдам кўрсата олиши ўз-ўзидан аёндир.

Мен мана шу соҳада ўзбек-турк ҳамкорлигини таъкидлаб, қардошларча ёрдами ва мадади учун турк халқига, Туркия раҳбарларига яна бир бор ташаккур изҳор этмоқчиман.

Ўзбекистоннинг Туркия ва Ғарб билан ҳамкорлигида нималар устивор йўналиш бўлиб қолиши керак?

Биз иқтисодиётимизни жаҳон иқтисодий ҳамжамиятининг тўла ҳуқуқли ва узвий аъзоси бўлиб қолишини, Ўзбекистон иқтисодиёти тузилмасини, унинг хизмат кўрсатувчи асосий тизимларини жаҳон иқтисодиётининг шартлари ва талабларига мослаштиришни мўлжаллаяпмиз. Бу — асосий ниятларимиздан.

Биз учун, масалан, бозор тармоқлари мажмуини ва аввало банк тизимини вужудга келтиришда ўзаро ҳамкорлик қилиш ниҳоятда муҳимдир. Бундай банк тизими ҳисоб-китобларни самарали олиб бориш, хорижий сармоядорларга унумли хизмат қилувчи кенг миқёсдаги инвестицияларни рағбатлантиришни таъминлаш имконини беради.

Биз кадр тайёрлашда, айниқса иқтисодчиларни, менежмент, маркетинг, банк ва биржа ишлари бўйича мутахассисларни тайёрлашда ҳам кўмакка муҳтожмиз.

Туркия ҳукумати йигит ва қизларимиздан икки минг нафарини ўқиш учун қабул қилишга тайёр эканини биз мамнуният билан кутиб олдик.

Транспорт ва коммуникация соҳасидаги ҳамкорлик ҳам биз учун ғоят муҳим ҳисобланади. Халқаро темирйўл тармоғини ривожлантириш ва ундан унумли фойдаланишда, Қора денгиздаги пароходчилик фаолиятида иштирок этишимиз ташқи дунёни танишимизда устивор йўл бўлади.

Халқаро алоқа ва ахборот тизимларига боғланиш ҳам иқтисодиётимизни ривожлантириш учун ҳаётий муҳим ишдир. Ўзбекистон ахборот учун очиқ жамият бўлади ва биз бу масалада ёрдам берилишига умид қиламиз.

Лўнда қилиб айтадиган бўлсак, шуни таъкидлаш керакки, Ўзбекистон билан ташқи дунё ҳамкорлиги, ўзаро иқтисодий алоқаларни янада кучайтиришимиз равнақ топиш ва гуллаб-яшнашнинг муҳим гарови бўлиб, биз ана шу юксак мақсад рўёбга чиқиши учун мумкин қадар кўпроқ куч-ғайрат сарфлаймиз.

Биз шуни мамнуният билан қайд этамизки, ушбу анжуман қатнашчилари билан, турли мамлакатларнинг давлат ва жамоат арбоблари билан учрашув ва суҳбатларнинг мазмуни кўрсатиб турганидек, ўзаро манфаатли мулоқотларда ишончли шерик бўлиб қолишдек муддаомизга жавобан ижобий муносабатда бўлинмоқда.

Ўзбекистон — қадимий ўлка, унда яшаган алломалар дунё маърифатига салмоқли ҳисса қўшган, бир вақтлар «Буюк ипак йўли» шу заминдан ўтган. Бу йўл турли қитъа халқларини, маданиятлар, динларни бирбири билан боғлаган, халқларнинг маънавий турмуши гуллаб-яшнашини таъминлаган.

Ана шу анъаналарни давом эттириш учун Ўзбекистон халқи куч-ғайратини аямайди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ўнинчи сессияси тугади.

Таассуротлар. Мулоҳазалар. Умидлар.

СЕССИЯ... ЗАЛДАН БОШЛАНАДИ-ДА

X сессиянинг бошқаларидан анча фарқи бўлди. Бу ҳақда анжуман кунлари «Халқ сўзи»да кўп ва хўп ёзилган эсада, биз унинг айрим янги қирралари хусусида тўхталмоқчимиз.

Сессиянинг иши депутатларнинг ана шу анжумандаги фаоллигига, ушбу фаоллик эса уларга сессия залида яратилган шароитга ҳам боғлиқ. Шуни таъкидлаш керак-ки, республикамизнинг парламент зали атайлаб сессия учун қурилмаган, лекин шундай бўлса-да, уни йиғилишга мослаштириш, у ерда депутатлар учун қулай шарт-шароитлар яратилиши учун сўнгги бир-икки йилда анча юмушлар бажарилди. Киевлик ва ўзбекистонлик олиму муҳандислар ҳамкорлигида бу ерга монтаж қилинган «Рада-мажлис» электрон ускунаси (собиқ СССРда биринчи маротаба Ўзбекистонда ана шундай ускуна ўрнатилганди) овоз бериш, овозларни яшин тезлигида ҳисоблаш жараёнини кескин оширди (ҳатто собиқ СССР Съездлар саройида ҳам бундай жараён ниҳоятда секин кечарди). Яна бир хусусият шундаки, сўзлаётган одам ҳақидаги маълумот таблога ўзбек ва рус тилларида ёзиб қўйилади. Ундан кейин микрофон ўриндиққа ўрнатилган бўлиб, сўз сўраган ноиб ўз округининг номерини айтса, ўтирган жойида бемалол гапириши мумкин.

Лекин шунга қарамай, залда ўзига хос камчиликлар анчагина эди. Биринчидан, таклиф қилинганлар, шунингдек, журналистлар учун муқим бир жой кўрсатилмаганлиги туфайли, улар кўпинча депутатлар орасига «тушиб қолишарди» ва бундан аксарият халқ ноиблари норози бўлиб юришарди. Улар ҳақ, одатда парламент залида таклиф қилинганлар учун алоҳида жойлар бўлиши керак.

Боя биз юқорида таъкидлаб ўтган янгилик яъни ўтирган жойидан туриб сўзлаш, баъзи депутатларга ёқмади. Чунки, биринчидан, ўриндиқдаги мослама овознинг сифатига путур етказса, иккинчидан залдан микрофонларнинг олиб ташланиши депутатларнинг ҳуқуқларини маълум даражада поймол этаётир, дейишарди улар. Сабаби — микрофон олдига келсанг, ҳамма сени кўради ва раисдан сўз сўрашга имконият кенгроқ бўларкан.

Яна битта камчилик бор эди: залдаги ўриндиқлар шу қадар тиғиз ўрнатилгандики, ўртада ўтирган депутат минбарга чиқиш учун жудаям қийналади (бир неча одамни безовта қилиб, жойидан қўзғатади-да). Ушбу муаммони ҳал қилиш, яъни залда бир қатор янги йўлакчалар барпо этиш лозимга ўхшарди.

Аввалги сессия билан ушбуси орасидаги даврда Республика Олий Кенгаши раҳбарияти, хусусан котибият юқорида қайд этилган ҳамма «иллат»ларни бартараф этишганидан депутатлар ниҳоятда хурсанд бўлишди.

Хўш, залда конкрет қандай ўзгаришлар бўлди?

Қўшимча йўлаклар «очилди», таклифнома-рухсат қоғозларида меҳмонларнинг, матбуот вакилларининг аниқ ўринлари кўрсатилди, учта микрофон ўрнатилди ва ҳоказо. Шуниям қайд этмоқ жоизки, бу гал синхрон таржиманинг ҳам, депутатларга кўрсатилган бошқа хизмат турларининг ҳам сифати олдингиларидан яхши бўлди.

Ушбу юмушларга, асосан, Олий Кенгаш Котибиятининг бошлиғи Омон Олимжонов, котибиятнинг бўлим мудирлари Ёрқин Собиров, Абдуқаҳҳор Йўлдошев, Гавҳар Ҳакимова, Қаҳрамон Мамедов, Олий Кенгаш Раисининг маслаҳатчиси Маматхон Тешабоев, бўлим мудири ўринбосарлари Миракмал Мирaлимов, Сергей Иванченко, масъул ходимлар Маҳмуд Тоиров, Баҳодир Қосимхўжаев, Рихсивой Қосимов, Пўлат Холиқулов ва бошқаларнинг катта хизмати сингди.

Аммо шунга қарамай айрим депутатларнинг фаоллиги унчалик кўринмади, боз устига, сессия очилган пайтда 454 нафар ноиб рўйхатдан ўтган бўлса, тушдан кейин залда 432 нафар, сессиянинг иккинчи кунида (тушга яқин) эса 411 нафар депутат бор эди. Тўғри, кейинчалик бу сон анчага кўпайди ҳам, аммо барибир ўша 454 га етмади. Сабаби айрим депутатлар рўйхатдан ўта-сола, бошқа жойга яъни ўз шахсий иши кетидан югурди, бошқалари эса... кириб-чиқиб юришди ва ҳатто залда ухлаб ўтирганлар ҳам етарли эди. Балки шу боис айримлари рўйхатдан ўтишни, баъзилари бўлса, ҳатто овоз беришниям унутиб қўйишди. (Ҳатто раис Ш. Йўлдошев уларни бир неча бор тартибга чақирди ҳам)...

Биз санаб ўтган камчиликлар, балки жуда майда нарсалар ҳисобланар. Лекин аслида ундай эмас; интизом ҳаммага зарур, жумладан депутатларгаям. Ишончимиз комилки, ноибларимиз галдаги сессияда буни албатта назарда тутишади.

ЭЛЧИ ҚАБУЛ ҚИЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 4 июль куни Франция Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Жан-Поль Везианни қабул қилди. Элчи Президентга ишонч ёрлиғини топширди. Шундан сўнг икки ўртада дўстона суҳбат бўлди. Суҳбат чоғида Ўзбекистон раҳбари жаҳондаги буюк давлатларнинг бири — Франция Европада, умуман, бутун дунёда тинчлик ва осойишталик учун курашга, Хельсинки битимлари бажарилишига катта ҳисса қўшаётганини, Париж партиясининг ташаббускори бўлганини айтиб, Президент Ф. Миттераннинг бу борада сарфлаётган куч-ғайратига юксак баҳо берди. Элчи Ўзбекистон халқини, унинг Президентини эришилган истиқлол билан чин дилдан қутлади. Француз аҳли, мамлакат Президентининг энг яхши тилакларини топширди.

Суҳбатда мустақиллик йўлида дастлабки қадамларни ташлаётган Ўзбекистон билан Франция ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйиш, иқтисодий ва маданий алоқаларни ривожлантиришда фавқулодда ва мухтор элчиси Жан-Поль Везиан жаноблари, у бошлиқ элчихона муносиб ҳисса қўшади, деб умид билдирилди.

* * *

ЎзА мухбири Жан-Поль Везиан билан суҳбатлашди:

— Мени Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов қабул қилганидан ғоят миннатдорман, — деди элчи. — Тошкентга келиб шунга ишонч ҳосил қилдимки, мустақилликка эришган ўзбек халқи мавжуд қийинчиликларга қарамай, ғайрат ва шижоат билан меҳнат қиляпти, ўз юртида тинчлик, осойишталик бўлишига интиляпти.

Шу кунларда ватанимиз Францияда «Самарқанднинг жозибадор гўшалари» кўргазмаси катта муваффақият билан намойиш этилмоқда. Французлар ўзбек халқининг бой маданияти билан қизиқиб танишмоқдалар. Ўйлайманки, бундай тадбирлар тез-тез ўтказиб турилади.

Серқуёш Ўзбекистон халқига, унинг раҳбариятига энг эзгу тилакларимни йўллайман, уларнинг мустақилликни мустаҳкамлаш борасидаги ишларига ривож тилайман.

(ЎзА).

ФРАНЦИЯ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДАГИ ФАВҚУЛОДДА ВА МУХТОР ЭЛЧИСИ ЖАН-ПОЛЬ ВЕЗИАН

1946 йил 23 январда туғилган, филология фанлари доктори, маъмурият миллий мактабини битирган.

Ташқи ишлар вазирлигида 1977 йилдан бери ишлайди.

1977 — 1979 йилларда — Франциянинг Москвадаги элчихонаси иккинчи, сўнгра эса биринчи котиби.

1980 — 1982 йилларда — Франция Ташқи ишлар вазирлиги Европа бошқармасининг ходими.

1982 йилдан 1986 йилгача — Франциянинг Квебекдаги (Канада) бош консулхонасининг маданият бўйича маслаҳатчиси.

1986 — 1991 йилларда — Франциянинг Абижандаги (Кот-Дъивуар республикаси) элчихонаси биринчи маслаҳатчиси.

1991 йил январидан Ўзбекистондаги элчи этиб тайинлангунга қадар Франция Ташқи ишлар вазирлиги дипломатия ваколатхонасининг инспектори бўлиб ишлади.

Уйланган, учта фарзанди бор.

МДҲ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИНИНГ УЧРАШУВИ

МОСКВА, 6 июль. (ЎзА махсус мухбири Лев Левин). Бугун Внуково-2 аэропортида рус миллий кийимидаги ҳушрўй москвалик қизлар Россия пойтахтига Ҳамдўстлик давлатлари бошлиқларининг навбатдаги учрашувида қатнашиш учун келган Ўзбекистон Республикаси расмий делегациясини нон-туз билан кутиб олдилар. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовни учиш майдонида Россия давлат котиби Геннадий Бурбулис билан МДҲ Бирлашган Қуролли Кучлари қўмондони авиация маршали Евгений Шапошников кутиб олдилар.

Ислом Каримов журналистларнинг саволларига жавоб қайтариб, ҳозирги учрашувга Ҳамдўстлик давлатлари ўртасидаги сиёсий, ҳарбий ва иқтисодий алоқаларни тағин ҳам яхшироқ йўлга қўйишга тааллуқли муҳим масалалар киритилганлигини таъкидлаб ўтди.

Мустақил Ўзбекистоннинг раҳбари Минскда бошланган ва Тошкентда давом эттирилган самарали иш Москвада муносиб равишда тугалланиши керак, деди. Фақат баҳслашишга берилиб кетмаслик, энг муҳим муаммоларни ҳал этишдан қочмаслик керак, деб таъкидлади И. Каримов. У кун тартибига киритилган масалаларга баҳо бериб, коллектив мудофаа ва коллектив хавфсизлик билан боғлиқ масалаларнинг муҳимлигини таъкидлади. Молдованинг фожиали намунаси сиёсатчилар учун яхши сабоқ бўлиши керак, — деди Ўзбекистон бошлиғи. Бундай вазиятда армиянинг ҳар қандай аралашувига йўл қўйиб бўлмайди.

МДҲ давлатлари ўртасидаги алоқаларни ривожлантириш истиқболлари қандай? Бу савол кўп журналистларни қизиқтирди. Ислом Каримов бу саволга аниқ жавоб қайтарди: Ўзбекистон ўз келажагини Россиясиз тасаввур эта олмайди. Барча мустақил республикалар ўртасида яқин муносабатларни йўлга қўймоқ керак.

Давлат бошлиқларининг кенгаши КПСС Марказий Комитети Ишлар бошқармасига қарашли собиқ «Октябрская» меҳмонхонасида ҳашаматли Президент Меҳмонхонасида ўтмоқда. Учрашув ташкилотчилари кўрган эҳтиёт чоралари баъзан ҳаддан ошиб кетган. Рухсатномалар хусусидаги чалкашлик, шу туфайли юз берган баҳслар журналистларнинг ҳам, матбуот маркази ходимларининг ҳам асабига тегди.

Яна бир муҳим жиҳати: Москва учрашуви иш тартибига кўра аввалги учрашувларга нисбатан жуда қисқа бўлиши керак. 13 та масалани муҳокама қилиш учун тўрт соат атрофида вақт ажратилган.

(Давоми 2-бетда).

ХАЛҚ—ҲАҚНИ ТАНЛАБ ОЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари номидан Олий Кенгашнинг ўнинчи сессияси Раёсатига ва Котибиятига ҳозирги мураккаб вақтда қўпорувчи ишлар билан шуғулланаётган гуруҳлар ва шахслар тўғрисида кўплаб оғзаки ва ёзма мурожаатлар тушди. Уларда халқ ноиблари жамиятимизда қарама-қаршилик туғдириш учун, раҳбариятни обрўсизлантиришга ва ожизлантиришга мўлжалланган ҳаракатларни кескин қоралаб, республикада амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсатни қўллаб-қувватлаётганларини билдирмоқдалар.

Шундай мурожаатлардан бири қашқадарёлик халқ депутатлари номидандир. Бугун уни муштарийлар ҳукмига ҳавола қиламиз.

Ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг куйинчаклик билан сўзлаган нутқларидан сўнг туғма виждонсиз бўлиб дунёга келмаган, озгина виждони бўлган инсон ларзага келиши керак эди-ку! Юрагида халқ дарди пайдо бўлиши лозим эди-ку!

Шу залда ўтирган Салой Мадаминовда виждон, инсоф борми ўзи?! Сизлар-ку суткасига 24 соатлаб фақат иғво билан, қандай қилиб ҳозирги Ҳукуматни, парламентни, Президентнинг обрўсини тушириш ва бошқа шунга ўхшаш маразликларни ўйлаб, телбага ўхшаб қолдинглар. Шу тариқа «биз Президент асабига тегамиз, соғлиғига таъсир қиламиз» деб ўйласангиз керак, бечоралар. Сиз — қора ниятлилар, билмайсизки, кечаю-кундуз эл-юрт ғамида юрган, Ватани — Ўзбекистонни дунёга танитиб, унинг порлоқ келажаги, ташвишида юрган, эли, халқи севган мард йигит — Президентимизни оллойи-таллонинг ўзи қўллайди.

Биз, яъни Салой Мадаминов куни кеча «90 фоизи ақлсизлар» деган халқ ноиблари (баҳоланки, бизга баҳони халқимиз беради), бизнинг сайловчиларимиз ва 21 миллионлик Ўзбекистон халқи ўзимиз демократик йўл билан сайлаган доно, мард, карвонбошимиз — Президентимизни, у олиб бораётган сиёсатни қўллаб-қувватлаймиз. Президентимиз ўзи бошлаб бораётган карвонни эсон-омон ёруғ йўлга олиб чиқади. Президентимизнинг нуфузига, сиҳат-саломатлигига зарар етказмаслик учун шу ноиблар, шу халқ кўксини қалқон қилади. (Бу хушомад эмас — дил сўзлари).

Ит ҳурар, карвон ўтар, деган нақл бор — шунинг ўзи етарли эмасми, Салой Мадаминовлар!

Қашқадарёлик Ўзбекистон халқ депутатлари номидан:

С. Р. Сафарова, С. Усмонов, Н. А. Исмоилов, Ҳ. К. Эшонқулов, З. Т. Шарипова, Ф. Омонов ва бошқалар.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

1992 йил 6 июлда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда «Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Х сессияси материалларини тушунтириш борасидаги ишларни ташкил қилиш ҳақида»ги масала кўриб чиқилди.

Олий Кенгаш Х сессияси материалларида акс этган ҳозирги даврдаги республика ички ва ташқи сиёсатининг асосий йўналишларини изчил тушунтириб бериш ва иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш, фуқаролар манфаатларини муҳофаза этиш, жойлардаги вазиятнинг барқарорлигини мустаҳкамлаш борасида аниқ тадбирлар ишлаб чиқиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг сиёсий партиялар, жамоат ҳаракатлари ва уюшмаларига, Ўзбекистоннинг барча аҳолисига Мурожаатига асосан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимларига Ўзбекистон Республикаси халқ депутатларининг иштирокида шу йил июль ойининг охиригача вилоят, район ва шаҳар фаолларининг йиғилишларини ўтказиш, шунингдек, бундай тадбирларни меҳнат коллективлари ва турар жойларда ҳам уюштиришни тавсия этадилар.

Ушбу йиғилишларни ўтказишда амалий ёрдам кўрсатиш учун Олий Кенгаш Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси ҳукумати аъзолари, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси ва Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг масъул ходимларини жойларга юборишга қарор қилинди.

«Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталари таҳририятларига, Ўзбекистон Телерадиокомпанияси ва маҳаллий оммавий ахборот воситаларига Президент, Олий Кенгаш ва Республика ҳукумати амалга ошираётган ижтимоий-сиёсий вазият ва аҳолини ижтимоий муҳофазалашни янада мустаҳкамлашга қаратилган сиёсатга муносабатни ифодаловчи мажлислар ҳақидаги материалларни кенг ёритиш таклиф этилди.

РЕСПУБЛИКА ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

6 июль куни Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг мажлиси бўлди. Унда вазирликлар ва идораларнинг, концернлар, уюшмалар ва банкларнинг раҳбарлари қатнашдилар. Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов бошқарди.

Мажлисда Туркия Республикаси томонидан ажратилган кредитлардан фойдаланиш ва хизмат кўрсатиш чоралари тўғрисидаги ҳамда 1992 йилда давлат эҳтиёжлари учун маҳсулот етказиб бериш ҳақидаги масалалар муҳокама қилинди.

(Мажлис ҳақидаги ҳисобот газетада эълон қилинади).

(ЎзА).

МДҲ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИНИНГ УЧРАШУВИ

(Боши 1-бетда).

Бугун қандай масалалар муҳокама қилинади? Энг муҳимларига тўхталиб ўтаман. Булар Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги хўжалик судининг ҳуқуқий мақоми, айрим давлатлар миллий валютани жорий этган тақдирда рубль зонаси давлатларининг манфаатларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги, ҳуқуқий ворислик комиссиясининг ҳаммани қизиқтирувчи шартномалар, давлат мулки, давлат архивлари, собиқ ССР Иттифоқининг олган қарзлари ва берган қарзлари хусусидаги таклифлари масалаларидир. Истиқомат жойларидан кўчириб юборилган халқлар ва кўчириб юборилган майда миллатларга мансуб шахсларнинг ҳуқуқларини тиклаш билан боғлиқ масала биринчи марта жиддий муҳокама қилинади.

Юқорида айтиб ўтилганидек, муҳокама қилинадиган муаммоларнинг бутун бир мажмуи МДҲ Қуролли Кучларига бағишланган. Оммавий ахборот воситаларининг ёзишларига қараганда, МДҲ мустақил республикалари ҳарбий маҳкамаларининг раҳбарлари давлат бошлиқлари учрашуви арафасида яхши меҳнат қилишди. Буни Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири, генерал-лейтенант Р. Аҳмедов ҳам ЎзА мухбири билан суҳбатда тасдиқлади.

МДҲ Бирлашган Қуролли Кучлари қўмондони авиация маршали Е. Шапошниковнинг фикри бундай:

— МДҲ ташкил топган пайтдан буён ҳарбий масалаларга доир 70 дан ортиқ ҳужжат имзоланди. Лекин Тошкентда имзоланган «Коллектив хавфсизлик тўғрисида»ги шартнома энг жиддий ва пухта ўйланган ҳужжатдир. Ҳозирги пайтда Ҳамдўстлик давлатларининг мудофаа соҳасидаги саъй-ҳаракатлари теранлашиб ва қўшилиб бораётгани ҳақида дадил гапириш мумкин. Биз миллий хавфсизликни таъминлаш ва Қуролли Кучлар тузилиши асосларининг барча Ҳамдўстлик давлатлари учун муштарак келишиб олинган ёндошувларини ишлаб чиқишимиз зарур.

...Олдинги учрашувлар каби олий даражадаги бу учрашув ҳам матбуотда катта қизиқиш уйғотмоқда. Чунки, аслини олганда, ҳозир Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги пойдевори сифат жиҳатидан янги негизга қурилмоқда. Мустақил давлатлар раҳбарларининг фикрларига қараганда, мавжуд ихтилофларга қарамай ҳамжиҳатликка эришилади.

Ҳозиргача эса ёпиқ эшиклар ортида МДҲ давлат бошлиқларининг қизғин ишлари бошланди. Мажлисга ҳатто экспертлар ҳам киритилмади.

МДҲ ДАВЛАТ БОШЛИҚЛАРИ КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

Москва. 6 июль. (Рата-ТАСС мухбири Иван Иванов). Бугун Москвада очилган МДҲ давлат бошлиқлари кенгашининг мажлиси кун тартибига 15 та масала киритилган. Учрашув қатнашчилари қуйидаги масалаларни муҳокама қиладилар:

1. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги хўжалик судининг ҳуқуқий мақоми тўғрисида.
2. Айрим давлатлар миллий ваюлта жорий этган тақдирда рубль зонасидаги давлатлар манфаатларини ҳимоя қилиш ҳақида.
3. Ҳуқуқий ворислик комиссиясининг собиқ ССР Иттифоқининг ҳамма учун манфаатли шартномалари, давлат мулки, давлат архивлари, олган қарзлари ва берган қарзлари хусусидаги таклифлари тўғрисида.
4. Ракета ҳужуми тўғрисидаги огоҳлантириш тизими ҳамда космик фазони назорат қилиш воситалари ҳақида.
5. Ҳаво ҳужумидан мудофаа тизими тўғрисида.
6. Коллектив хавфсизлик кенгаши ҳақидаги низомни тасдиқлаш тўғрисида.
7. Стратегик кучлар таркибини аниқлаш ҳақида.
8. МДҲ Бирлашган қуролли кучлари бош қўмондонлиги фаолиятини ташкил этиш ҳақида.
9. Бирлашган қуролли кучлар бош қўмондонининг ўринбосарини тайинлаш ҳақида.
10. Давлат чегараларини қўриқлаш давлатлараро комитети тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида.
11. Истиқомат жойларидан кўчириб юборилган халқлар ва кўчириб юборилган майда миллатларга мансуб шахсларнинг ҳуқуқларини тиклаш билан боғлиқ масалалар тўғрисида.
12. МДҲнинг ҳуқуқий ва ташкилий асосларини белгилаб берадиган ҳужжатлар концепцияси тўғрисида.
13. Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартномада Ҳамдўстлик давлатларининг иштироки ҳақида.
14. МДҲ давлат бошлиқлари кенгашларининг навбатдаги мажлисини ўтказиш муддатлари ва тахминий кун тартиби ҳақида.
15. Турли масалалар.

Рата-ТАСС мухбирига маълум бўлишича, 15-масала доирасида саноати ривожланган етти мамлакат бошлиқларининг Мюнхендаги учрашуви ҳамда Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик кенгаши мамлакатларининг Хельсинкида олий даражада ўтадиган учрашувига боғлиқ муаммолар муҳокама этилиши эҳтимол. Тожикистондаги вазиятни муҳокама қилиш ҳақида ҳам таклифлар бўлди.

* * *

Москва, 6 июль. (РАТА-ТАСС мухбирлари Иван Иванов, Андрей Наришкин). Давлат бошлиқлари учрашуви иш бошлагандан сўнг икки соат ўтгач, Президент Левон Тер-Петросян бошчилигидаги Арманистон делегацияси учрашувга келди.

Кенгаш қатнашчилари кун тартибидаги тўртта масалани кўриб чиқдилар. Уларнинг орасида ракета ҳужумидан огоҳлантириш ва космик фазони назорат қилиш тизими тўғрисидаги масалалар бор. Мустақил давлатлар мудофаа вазирлари 4 июлда маъқуллаган битим лойиҳасини давлат бошлиқлари кенгаши бироз тузатишлар билан қабул қилди.

МДҲ ишчи гуруҳининг матбуот котиби Иван Пашкевич журналистларга «Турли масалалар» бўлимида давлат бошлиқлари Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоевнинг доимий ишлайдиган МДҲ давлатлараро иқтисодий кенгашини тузиш ва унинг қароргоҳини Киевда жойлаштириш тўғрисидаги таклифини муҳокама қилишлари мумкинлигини айтди. Иван Пашкевичнинг сўзларига қараганда, Беларусь Олий Кенгашининг Раиси Станислав Шушкевич бу ғояни қўллаб-қувватлаган.

Иван Пашкевич мажлисда қатнашаётган Озарбайжон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси бошчилигидаги Озарбайжон делегациясининг мақоми тўғрисидаги саволга жавоб қайтариб, Борис Ельцин, Нурсултон Назарбоев, Станислав Шушкевичнинг таклифига биноан башарти, навбатдаги учрашувигача Озарбайжон парламенти МДҲга аъзо бўлиш тўғрисидаги ҳужжатни тасдиқламаса, шу давлатнинг делегацияси бундан буён музокаралар столи теварагида ўтирмайди, балки кузатувчи сифатида залда ҳозир бўлади, деган қарорга келгандикларини айтди.

Вакил қабул қилинди

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат котиби Р. Ражабов 4 июль куни АҚШнинг Ўзбекистондаги мувaққат ишлар вакили Ярослав Вернерни унинг илтимосига кўра қабул қилди. Қабул икки мамлакат ўртасида дўстона алоқаларни янада яхшилаш, ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлашга бағишланди. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президенти И. Каримовнинг Америка Қўшма Штатларига бўлажак сафари тўғрисида фикр алмашилди.

Қабулда Республика Бош вазирининг ўринбосари Э. Самандаров, Ўзбекистон Президенти давлат маслаҳатчилари Б. Назаров, С. Саидқосимов, шунингдек АҚШнинг Ўзбекистон Республикасидаги элчихонаси биринчи котиби Жон Паркер иштирок этдилар.

• Меъморий мероcларимиз

КЎҲНА ШАҲАР БУНЁДКОРИ

1969 йили Самарқанднинг 2500 йиллик тўйи муносабати билан Самарқандда Темур ва темурийлар даври маданияти ва санъатига бағишланиб йирик халқаро анжуман ўтказилган эди. Ўшанда шаҳар бутун дунёдан келган олиму уламоларга тўлиб тошди, буюк шоҳ ва унинг даври шаънига, элу улус орасидаги маъмурчилик ишлари, айниқса Самарқанд шаҳридаги меъморчилик, боғу оройишчилик, ободончилик ишларига офаринлар ўқилди.

Темур Самарқандда энг аввал мўғул истилочилари вайрон қилган ва 150 йил давомида бузилиб ётган шаҳар мудофаа деворини тиклайди. Осма сув йўли («Жўйи арзиз») яксон этилиши туфайли сувсиз қолган Самарқанд маҳаллаларига Зарафшондан сув келтиради.

Шаҳар мудофаа девори баланд, олти дарвозали, узунлиги Бобур ибораси билан айтганда «ўн минг олти юз қадам», яъни тахминан 8—8,5 километр, Феруза дарвозасидан Шайхзода дарвозасигача ҳатто девор устидан отда юриш ҳам мумкин эди.

Айни пайтда Темур ўз салтанатининг қўрғони — Аркқалъа ва ундаги муҳташам саройларни қурдиради. Халқ тилида Кўксарой ва Бўстонсарой деб аталган бу иморатлар ҳозир ҳиндлар меҳмонхона қураётган майдоннинг шимолий қисмида жойлашган эди. Шаҳар Арки ичида ушбу маҳобатли саройлардан ташқари масжид, улкан кутубхона, шоҳона уй-жойлар, Амир Темурнинг хазинаси ва тахти, пул зарбланадиган қўра, аслаҳасозлик устахоналари, сўз ҳаммомлар ҳамда зиндон ҳам бўлиб, атрофи баланд ва қалин девор билан ўралган эди. Кўксарой тўрт қаватли муҳташам бино бўлиб, юксак маҳорат ва дид билан безатилган эди. Олдида чорбоғи бўлган Бўстонсарой эса унинг шимолий қисмида жойлашган. Шаҳар Арки дахлсизлигини унинг 8 метргача баланд деворларини ўраб олган сувга тўла чуқур зовур таъминлаб турарди. Арк дарвозаларидан бири ўша даврда шаҳар савдо маркази ҳисобланган ҳозирги Регистон майдони билан кенг кўприк ва кўча орқали боғланган эди.

Амир Темур Самарқандга ўзи забт этган мамлакатлардан беқиёс бойликлар ва уларнинг маданияти, санъатининг зубдоси бўлмиш меъморлар, рассомлар, шоирлар, олимлар, моҳир ҳунармандлар, қуролсозлар, тоштарошлар, ёғоч ҳамда тош ўювчи наққошлар, кандакорлар, заргарлар, тўқувчилар ва усталарни олиб кела бошлайди. Шаҳар ҳунарманд ва савдогарларга тўлиб, дўконларга моллар сиғмай кетади. Самарқанд донг чиқарган ҳунармандчилик ва савдо марказига айланади.

Айни пайтда Темур буйруғи билан шаҳар дарвозаларидан Регистон майдонига олиб чиқувчи етти кенг ва обод кўчалар ташкил қилинган эди. Ушбу кўчалар бўйлаб кейинчалик янги маҳаллалар, масжиду мадраса, ҳаммом ва гузарлар тиклана бошлади.

Темур Ҳиндистон сафаридан қайтгач Самарқандда унинг фармони билан Жоме масжиди (ҳозирги «Бибихоним» масжид-мадрасаси)нинг қурилиши бошланади. Темур ўз давлатининг пойтахтига ҳар томонлама зеб бераркан, ҳажмига кўра тобора маҳобатлироқ, шаҳарсозликда тутган мавқеи жиҳатидан аҳамиятлироқ бинолар қуришни буюради.

Жоме масжиди лойиҳасини Ўрта Осиё ҳамда Яқин ва Ўрта Шарқдан чиққан энг моҳир меъморлар тузган эдилар. «Масжид қурилишига Озарбайжон, Форс, Ҳиндистон ва бошқа мамлакатлардан келтирилган беш юз нафар сангтарош жалб этилди — деб ёзади Шарафуддин Али Яздий. — Яна бошқа беш юз киши тоғларда тош кесиб, шаҳарга жўнатишдек оғир ишда чидам кўрсатдилар».

Темур Жоме масжидини қуриш ишларига шахсан ўзи қизиққан. Лекин у галдаги «етти йиллик» жанговор юришни бошлаш арафасида эди. Шунга қарамай, маҳобатли ва муҳташам масжид қурилиши суръати асло пасаймайди, битказилади. Лекин бу пайтда Темур сафарда эди. Айни фурсатда Темурнинг катта хотини Сароймулкхоним (яъни Бибихоним) бунёд этилган жоме ёнида жозибали ва улуғвор мадраса қурилишини бошлаб юборади. Тарихчи ибн Арабшоҳнинг гувоҳлик беришича, қурувчилар «мадраса дарвозаси ва деворларини жомега нисбатан баланд кўтарадилар. Натижада мадраса асоси жоме (асоси)дан мустаҳкам, баландликда жомедан кўра юқори бўлади».

Темур ҳарбий сафардан қайтгач (1404 йилнинг кузида) мадраса ва жоме масжидини томоша қилар экан, унинг назарида масжиднинг пештоқи мадрасага нисбатан тор ва паст кўринади ва ғазабга тушиб, бош пештоқни бузиб қайта қуришга фармон беради. Даргоҳ кенгайтирилади, пештоқ баланд кўтарилади. Тузатиш ишларини Темурнинг ўзи шахсан кузатиб боради.

Жоме масжиди мадрасаси Самарқанддаги бошқа иморатлардан, айниқса, ўймакор мармардан ясалган 480 пилпоя-устунлари, дарвозабанд улкан равоқи, масжид биносининг гумбази ва пештоқининг маҳобати, гўзал безаклари билан ажралиб турарди. Кенг ва узун ҳовли (76х64 метр) атрофидаги қатор мармар устунлар узра тоқлар, ҳовлининг кўндаланг кесими бўйича бир-бирининг рўпарасига қурилган қобирға кошин гумбазли иккита ёнбош бинолар, ҳовли атрофидаги тошлардан фаршланган турна қатор равоқи пешайвонлар, дарвоза пештоқининг ёнларида қад кўтарган адлқомат миноралар ва рангоранг безаклар ўзаро уйғунлашиб кишини ҳайратлантирар эди.

Замонлар ўтиши билан кучли талофат кўрган Самарқанд жоме масжидининг меъморий маҳобати ҳанузгача замондошларимизни ҳайратга солади.

Темур Шоҳизинда қабристонини ҳам диққатидан четда қолдирмайди. У Қусам ибн Аббос мақбараси довруғини янада оширишга интилади. «Оламнинг қутби», «Рўйи заминнинг сайқали» Самарқанд ўз Маккасига эга бўлиши керак эди. Бундай зиёратгоҳ жой шаҳарнинг сиёсий ва ғоявий нуфузини оширар, зиёратчилар кўплаб келса давлат хазинасига нафи тегар, Темурнинг мўмин-мусулмонлар орасидаги ҳурмати янада ошар эди. Аввал Қусам ибн Аббос (XII аср) қабри устидаги бинони безаттиради. Шундан сўнг бирма-бир қариндош-уруғлари ва аёнлари учун мақбаралар бунёд этиш бошланади.

Амир Темурнинг Шоҳизиндада қурган кўркам иморатларидан яна бири Султон онасининг мақбарасидир. Бу қўш гумбазли баланд бинони илмий адабиётларда узоқ вақт Қозизода Румий мақбараси, уни Улуғбек қурдирган деб келинди. Устоз Пўлат Зоҳидов ўзининг «Зеб ичра зийнат» (1985 йил) китобида ушбу бинони Амир Темур 1404 йили хотини Сароймулкхонимнинг онаси, яъни қайнонаси Ўлжаойим учун уй-хонақоҳ сифатида қурдирган, деб исботлайди. Ўлжаойим вафот этгач, ичкари хонага дафн қилинади ва бино мақбарага айланади. Шу боисдан ушбу меъморий обидани қуриш услуби Шоҳизиндадаги бошқа мақбаралардан тубдан фарқ қилиб, у бир ўқда жойлашган алоҳида икки хона: гўрхона ва зиёратхонадан иборат. Ҳар икки хона устидаги айлана гардишлар ва улуғвор мовий гумбазлар бошқалардан ажралиб туради.

Шоҳизинда мақбаралари силсиласида 20 дан зиёд бинолар сақланиб қолган. Уларни Самарқанддаги XII — XIV асрларга оид меъморият ва безак санъатининг ўзига хос қомуси дейиш мумкин.

Амир Темурнинг Самарқандда бунёд эттирган обидаларидан яна бири темурийлар сулоласининг хилхонаси сифатида довруғи оламга кетган Гўр Амир мақбарасидир. Дастлаб (1399—1403 й.) бу ерда Темурнинг набираси, валиаҳд шаҳзода Муҳаммад Султон номидан мадраса ва хонақоҳ қурилади. Мадраса аслзода хонадонларнинг фарзандларига дунёвий илмлардан таълим бериш, уларни давлат хизматига тайёрлашга, хонақоҳ эса зиёратчиларни қабул қилишга мўлжалланган эди. Мадраса ва хонақоҳ чортараф ҳовлининг қарама-қарши томонларига жойлаштирилиб яхлит меъморий ансамбл (мажмуа) ташкил қилинади. Ҳовли баланд пештоқ, мутаносиб равоқлар, айвонлар ва устунлар билан безатилиб, бурчакларига тик миноралар ўрнатилган. 1403 йили ёш шаҳзода Муҳаммад Султон ҳарбий сафарда касалланиб вафот этгач, унинг жасади Самарқандга юбортирилади ва вақтинча хонақоҳ гумбази остига дафн этилади. 1404 йилнинг кузида Амир Темур сафардан қайтгач, Муҳаммад Султон учун ушбу хонақоҳнинг жануб қисмидаги айвонга туташ қилиб сағанали, алоҳида тантанавор серҳашам бир мақбара қуришга фармони олий беради. Тарихий манбаларда ёзилишича, Темур ушбу мақбарани бор-йўғи ўн кун ичида батамом битказишни талаб қилган. Ўша даврнинг энг машҳур меъморлари ва усталари ишлаган мазкур «оллоҳнинг уйи» ҳақиқатан ҳам ўн кун ичида қуриб битказилади. 1405 йили Темурнинг ўзи ҳам вафот этгач, у неварасининг ёнига дафн этилади ва мақбара «Гўри Амир мақбараси» деб ном олади. Шундан сўнг ушбу обида темурийлар сулоласининг хилхонасига айланади. Унда яна соҳибқироннинг ўғиллари Умаршайх, Шоҳрух ва Мироншоҳ, набираси Мирзо Улуғбек ва Темурнинг пири шайх Сайид Бараканинг сағаналари ҳам бор. Мавриди келганда шуни ҳам айтиш мумкинки, буюк бобомиз ўз сағанасини пири шайх Сайид Бараканинг оёқ учларига қўйишни васият қилган эканлар. Васият бажо этилган.

Гўр Амир ансамблини ташкил қилувчи обидалар меъморий тузилиши, ҳажм-фазовий ҳамоҳанглиги, нақшлари ва турли безаклари бетимсолдир. Ансамблнинг ҳозирги кўрки ва фахри Гўри Амир мақбарасининг гумбазидир. Гумбаздаги рангдор нақшлар ёрқинлиги ва сержилолиги билан кишини ҳайратлантиради. Мақбаранинг ичкарисига дабдабали ва тантанавор кўрк берилган. Гардишдаги нақшиндор панжаралардан тушган шуъла девордаги нақшинларга заррин тус бахш этади. Юлдузлар, ҳандасий шакллар акс эттирилган лавҳалар, гумбаз ва равоқлар зарҳал ҳамда ложувард бўёқ билан қопланган. Қабр тошлари қўйилган улуғвор ва ҳашаматли зални зиёратхона деб аташади. Чамбарак ички гумбаз остидаги бўртма қоғоздан тайёрланган кундал ўта чиройли ва жимжимадор. Айниқса, олтин ва кумуш қандиллардаги шамчалар ёнганда зиёратгоҳ ичкариси улуғвор афсонавий тус олади. Бу гўзал мақбара мангуликка бобомиз Амир Темур хотирасигагина ёдгорлик эмас, балки номсиз меъморлар, моҳир рассом, наққош бўлган халқ усталари шарафига ҳам ўрнатилган ҳайкал бўлиб қолади.

Амир Темур Арк-қалъада бунёд этган бинолардан яна бири унинг пирлари қаторида турган шайх Нуриддин Басирга (у кишининг «Қутби чорхўм» деган лақаби бўлган) атаб қурилган гўзал ва баланд гумбазли мақбара бўлган. Абу Тоҳирхожанинг «Самария»сида (Тошкент, «Камалак», 1991) ёзилишича, Темур ушбу гўзал мақбара гумбази устига олтиндан бир қубба ясаттирган экан. Бу мақбара Самарқандни чор Россияси қўшинлари истило қилгунга қадар шаҳарнинг энг гўзал обидаларидан бири эди. У 1881 йили рус корчалонлари томонидан портлатиб юборилгач, шайх Нуриддиндан қолган суяклар Шоҳизиндага, Қусам ибн Аббос мозорининг ғарби-шимолига жой қилиб кўмилади.

Амир Темур номи билан боғлиқ бўлган мақбаралардан яна бири ҳазрати Руҳобод мақбарасидир. Мақбарада Темур ўзининг пирлари қаторида кўрган XII асрнинг йирик руҳонийларидан бири шайх Бурҳониддин Соғаржий қабри бор. Мақбара меъморий жиҳатдан ўзининг монументаллиги билан ажралиб туради. У ташқаридан деярли безаксиз, тарҳи квадрат, ички безаклари ҳашамдор қилиб ишланган.

Темур даврида Самарқанд атрофида кўплаб боғлар бунёд этилганлиги кўпчиликка аён. Шахсан Темурнинг ўзи ўндан зиёд боғларга асос солган. Уларни санаб ўтамиз:

БОҒИ БЕҲИШТ (жаннат боғи) — Темурнинг хотинларидан бири Туман оқа учун 1378 йили шаҳарнинг ғарбий тарафида бунёд этилади;

БОҒИ ДИЛКУШО — Темур яратган боғлар ичида энг гўзали. Боғда маҳобатли ва муҳаққаш гумбазли икки ошёнли кўшак ҳам қурилган бўлиб, у боғга садафдаги марварид каби эртакнамо чирой бериб турган. Ушбу боғ бизгача сақланиб қолган Ишратхона обидасининг атрофида, Ишратхона эса боғнинг кўшки бўлган. Кўшк деворларида Амир Темурнинг Ҳиндистон юришидаги жанг манзаралари тасвирланган:

БОҒИ ШИМОЛ — Темурнинг набираси — Мироншоҳнинг қизи Бека Султон номига атаб Самарқанддан шимол томонда барпо этилади. 1397 йили боғда «дилни ром этувчи гўзал ва баланд бир қаср» ҳам қурилади. Қасрнинг тарҳи лавҳасини Темурнинг ўзи кўриб маъқуллайди;

БОҒИ БАЛАНД—ушбу боғ ҳозирги Чўпонота мақбарасининг атрофида жойлашган бўлиб, Темурнинг ўғли Мироншоҳнинг иккинчи бир қизига атаб қурилган. Боғда алоҳида анжирзор, узумзор, олмазорлар бўлган.

БОҒИ ДАВЛАТОБОД — Самарқанд — Шаҳрисабз йўли устида Боғи Дилкушо билан Боғи Жаҳоннамо оралиғида жойлашган. Амир Темур юришлардан қайтиб келиб, шу боғда ҳордиқ чиқарар экан. Боғда олтита ҳовуз бўлиб, улар ариқлар билан туташтирилган. Ҳовузларни турли паррандалар, боғни эса нафис ҳайвонлар, товуслар безаган;

БОҒИ ЧИНОР — боғда доврахт, чинорлар кўп бўлганлигидан шундай деб ном олган. Самарқанддан ғарбий-жанубда, дарғом ариғи атрофида, ҳозирги Хўжа Кавшер қишлоғи ёнида жойлашган;

БОҒИ ЖАҲОННАМО — бу боғда дунё иқлимига хос мевазорлар бўлиб, уни боғ-ойна ҳам дейишган. Ҳозирги Ургут ноҳиясининг Қора тепа қишлоғида жойлашган;

БОҒИ ЗАҒОН — Самарқанддан шарқда, Кўчаи ҳиёбон мавзейидаги боғ. Ҳозир ушбу боғ ўрнида шу ном билан аталувчи қишлоқ мавжуд;

БОҒИ МАЙДОН — Самарқанддан шимолда Чилстун қишлоғида барпо этилган. Боғда қимматбаҳо тошдан ишланган тахт бўлиб, у Боғ айвонида жойлашган.

БОҒИ НАВ — Амир Темурнинг сўнгги боғларидан бири бўлиб, 1404 йили қурилган. Самарқанддан жанубда, ҳозирги Лолазор маҳалласи ўрнида бўлган;

ТАХТИ ҚАРОЧА БОҒИ — бу боғ Шаҳрисабз йўлидаги тоғ этагида анҳор атрофида бунёд этилган. «Иморат қуришга ярoқли ҳар бир жойнинг зое кетишини раво кўрмайдиган Темур бу мавзеда ҳам боғ солмоққа фармон берган. Боғ ўртасига бир кўшк қурилиб, унга «Тахти қароча» деб ном берилган. Тахти қарочанинг суви қаҳрабодек тиниқ, биллур ва шифобахш бўлган.

Бу гўшаларнинг эшиклари соҳибқироннинг ўзидан тортиб оддий шаҳарликкача — барча учун очиқ бўлган. Боғлардан чиққан таровaт ва хуш ҳаво жазирама кунларда ҳам Самарқанд иқлимини мўътадил сақлаб турган.

Бугунги кунда бобомизга ҳайкал қўйиш шарафли ва фахрли иш, лекин у бунёд этган обидаларни вақтида таъмирлаб, узоқ сақлаб қолиш тадбирларини тезроқ амалга ошириш ундан ҳам фахрли бурч ва қарзимиздир.

Атҳам ЎРОЛОВ,
Иноятулло СУВОНҚУЛОВ.

1993 йилнинг декабрида Асака (Андижон вилояти) автомобиль заводида сиз суратда кўриб турган ушбу машиналар чиқарила бошлайди.

Биз газетамизнинг ўтган сонида ана шу бўлажак корхонага Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Жанубий Кореядаги «ДЭУ» корпорациясининг Ким У Жун жанобларининг Асакага сафари ҳақида ахборот бeрувдик.

«ЎЗБЕКИСТОН ДУНЁДА ЭНГ ТИНЧ МАМЛАКАТ»

Бу хусусда Ислом Каримов 3 июль куни, Ўзбекистон Олий Кенгашининг Х сессиясида — Асакадан қайтиб келишган заҳотиёқ депутатларга қуйидагиларни ҳикоя қилувди:

— Илгари қурилишлар қандай амалга оширилишини яхши биласиз. Бундан анча олдин собиқ СССР Қишлоқ машинасозлиги вазирлиги томонидан Асакада тракторларга прицеплар тайёрлаш заводи қурила бошланувди. Аммо объект ҳеч битавермади. Тўғри, бир-иккита цехи ишга тушди, лекин ҳозир, мана 4—5 йилдирки, ушбу корхонанинг аҳволи танг. Энди, худо хоҳласа, Асакадаги бу завод ҳудудида мутлақо янги — замонавий корхона қад кўтаради.

Кореянинг жаҳонга машҳур иқтисодчиси, шу соҳада Шарқдан яккаю ягона Нобель мукофоти номзоди Ким У Жун билан Асакада бўлиб, завод ишчи-хизматчилари ҳузурида суҳбат ўтказдик, шароитни ўргандик. Мен шуни таъкидлаб ўтишим керакки, Ким жаноблари улкан иншоотлар қуриш билан ҳам ном қозонган, масалан, Сеул Олимпиадасидаги асосий объектларни шу киши етакчилик қиладиган корпорация бунёд этган.

Бу одамнинг яна бир хислати — бир сўзлилик. Сўнгги пайтда республикамизга бир қатор ишбилармонлар келишаяпти-ю, аммо баъзи ҳолларда натижа чиқмаётир: зиёфат, яхши-яхши гаплар бўлади-ю, тамом—кейин бир-биримизни излаб юраверамиз. Ким жаноблари ўз сўзининг устидан чиқадиган инсонлигини кўп марта исботлаган. Ҳа, айтмоқчи, у менга: «Ўзбекистон бошқа республикалардан кўп нарсаси жумладан бу ерда ҳукм сурган осойишталиги билан ҳам ишбилармонларни ўзига тобора кўпроқ тортаяпти. Биз ишбилармонлар осойишталик йўқолган жойдан доимо узоқлашамиз. Чунки бундай юртда файз-барака бўлмайди. Ўзбекистон дунёда энг тинч мамлакат. Ана шу ҳолат барқарор сақланаркан, Сизлар албатта бугунги иқтисодий тангликни муваффақият билан бартараф этасизлар!» деди. Унинг бу сўзларини амалда исботлашга интилайлик.

Асакадаги корхонага Ўзбекистон ва Корея тенг миқдорда маблағ ажратади. Ускунаю қурувчиларниям Корея юборади. Жаноб Кимнинг ваъдасига биноан заводда илк машина 1993 йилнинг декабрида чиқарилади.

• *Давлат назорати амалда*

ЎРГАНГАН КЎНГИЛ...

ИНСОФСИЗЛАР ХОРИЖНИНГ ЁРДАМИГА КЎЗ ОЛАЙТИРИШДИ

Эгри мўридан эгри тутун чиқади. Андижонга хориждан инсонийлик ёрдами келди-ю, айримларнинг кўзи ўйнаб қолди. Қолаверса, сув бошида турганларда ҳам нафс, томоқ йўқ, деб биров айтганми?

Асака райони ижтимоий таъминот бўлимининг мудири Нўъмонжон Ўрмоновни қўли эгриликда айблаш қийин. Лекин унинг ўз ишига масъулиятсизлиги туфайли 15 кило ун, 3 кило макарон, 9 кило гуруч, 12 кило қуритилган сут ўз эгаларига етиб бормади. Аммо мудирнинг қўл остидагилар уддабуронроқ кўринади. Уларнинг 13 нафари сих ҳам куймасин, кабоб ҳам қабилида иш тутишди. Яъни рўзғорини учмауч тебратаётган ночорларга ажратилган 36 кило ун, 13 кило макарон, 16,9 кило гуручни ўз қайноталари, қайноналари номига расмийлаштириб қўйдилар.

Хонобод шаҳар ижтимоий таъминот бўлимидаги айрим ходимлар ўзларини устамон билишади. Лекин барибир нўноқ эканликлари ошкор бўлиб қолди. Хонобод шаҳар, Ленин кўчасида яшовчи Г. Рамакаева, С. Родионов, Ф. Ярославцеваларга 3 кило ўрнига 2 килограммдан макарон берганлигини, Педагоглар кўчасида истиқомат қилувчи Турғунбой Иминовга эса рўйхатдаги 1 кило гуруч, 3 кило макарон, 0,5 кило писта ёғини бермаганликларини қандай изоҳлаш керак? Бу ёғини сўрасангиз, ёрдам кўрсатилган рўйхатдаги 104 кишидан 53 нафарининг имзоси қалбаки бўлиб чиқди. Дангалчиликни қарангки, С. Отабоева, З. Мамансроилова ўзгалар номидан. ҳеч иккиланмай жимжимадор қилиб имзо чекаверишибди.

Мушук офтобга бекорга чиқмайди. Холис хизматдан бўйин товлаш эса Хонобод шаҳрида бўл-бўлчилик, ҳайбаракаллачиликка олиб келган. Шунинг учун ҳам айримлар Қизил ярим ой жамияти вилоят қўмитаси, меҳр-шафқат жамияти, ижтимоий таъминот бўлими томонидан гоҳи бир варақайига учта ташкилот, гоҳи икки ташкилот томонидан ёрдам олаверишган. Сахийликми бу ёки очиқ қўллик? Ҳар иккаласи ҳам эмас. Ўз ишига қўл учида ёндашишнинг оқибати бу. Ахир баъзилар қўйни-қўнжи ёрдамга тўлганда бошқа бировларнинг бармоқ тишлаб қолишлари қайси қуюшқонга сиғади?

Совуққонликни қарангки, ёрдам берилганларнинг ижтимоий аҳволини ўрганиш у ёқда турсин, Хонободда яшамайдиганларга ҳам мурувват кўрсатилаверибди. Боз устига 2 апрелда олинган 112 банка қуритилган сут, 41 банка қоқланган гўшт, 4 кило шакар, 10 кило макарон бир ой давомида омборхонада «димланиб» ётган. Район ҳокими муовини, маҳсулотларни тақсимлаш комиссияси раиси Х. Назиров бундай боқибеғамликни қандай изоҳларкин?

Куласизми, куясизми? Андижонда «устамонлар» ўртасида «пойга» ўтказиш мавриди келиб қолди, чоғи. Агар шундай бўлса, вилоят халқ таълими тармоғидаги айрим жанобларнинг ошиғи олчи бўлиши тайин. Нега, дейсизми? Ахир болалар ва ногиронларга ажратилган 600 кило ун, 30 кило ўсимлик ёғининг дараги топилмаяпти. Халқ таълими бошқармасида жойларда маҳсулотни тарқатиш бўйича комиссия тузилмаган бўлса, яна нимани кутиш мумкин?

Қизил ярим ой жамиятининг вилоят қўмитаси мутасаддилари ўз кўнгилларида «ихтиро» қилдилар. 1100 кило ун, 150 кило гуруч, 300 кило шакар, 300 кило макарон, 95 фляга писта ёғи, 1 фляга ўсимлик ёғи, 30 кило қуритилган сутни омборга жойладилар. Сўрагувчиларга қон топширувчи донорлар учун дея мужмал жавоб қилишди. Қизиқ, антиқа «ихтиро» кимнинг кашфиёти, буниси қоронғу. Аммо жамият раиси Ж. Юсупова ташаббусни қўлга олганлиги бор гап. Давлат назорат қўмитаси вилоят бошқармаси ходимлари шу омбордан яна 100 кило ун, 50 кило гуруч, 50 кило шакар, 25 кило қуритилган сут, 10 кило макарон борлигини аниқладилар.

Қўрғонтепа шаҳри ҳокимияти ишлаб чиққан тақсимот бўйича болалар ва ногиронлар уйига маҳсулот етказиб бериш лозим эди. Тўғри, масъуллар М. Каримова, М. Болтабоев яхшигина меҳнат қилишди. Лекин улар болалар уйига етказиб берилмаган 78 кило макарон, 207 банка қуритилган сутнинг қаерга кетганини айтиб бера олмадилар.

Алдагани бола яхши, дейдилар. Фақат улargина эмас, нафақахўрларни ҳам чув тушириш осон экан. Балиқчи райони ижтимоий таъминот бўлими ходимлари М. Расулова, Х. Ҳотамова, М. Мадиёрова учун бу иш хамирдан қил суғургандек гап бўлди. Улар ўзларига бириктирилган ёлғиз қариялар насибаси — қоқланган гўштдан чегириб қолишга осонгина баҳона топдилар. Маҳсулотни юк олиб келган ҳайдовчиларга беришган эмиш. Ҳайдовчиларнинг гўштга бўкиб қолмаганларига ҳайрон қоласиз.

Ўзгалар насибасига кўз олайтирганларнинг қилмишига вой. Аммо алам қиладигани — ночорлар, қашшоқ яшаётганлар, кам таъминланганларнинг ризқига чўзилган қўллар титрамадими, виждон азобланмадими? Биродарлик ёрдамига кўз олайтириш нафақат ночор кишилар, олисдан кўмак қўлини чўзган дўстларимиз олдида ҳам юзларни шувит қилади...

Фозилжон ШОДМОНАЛИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУАММОЛАРИ

ИККИ ТАКЛИФ

Мустақилликка эришилгач, республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигида бир неча ҳужжатлар ишлаб чиқилди ва ҳаётга тадбиқ этилди. Илмий Кенгаш, тайёрлов бўлимлари, олий ўқув юртларининг шаҳарлараро бўлимлари, олий ўқув юртлари раҳбарларини тайинлаш ҳақидаги Низомлар ҳам шулар жумласидан. Аммо бир қатор муаммолар ўз ечимини кутаяпти.

Бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида олий ўқув юртлари янги ўқув йилига қабул қилишда пулли шартномалар тузмоқдалар ва нархларини ўзларича белгиламоқдалар.

Ҳозирги шароитда пулли таълим-тарбияни жорий қилиш мумкин, лекин давлат ўз молиявий хазинасидан профессор-ўқитувчиларнинг ойлик маоши, талабаларга нафақа ҳамда овқатланиш харажатларини тўлаётганини ҳисобга олмасдан бўлмайди. Давлат харажатларининг бир қисми хорижий мамлакатлардан сотиб олинадиган ноёб жиҳозларга сарфланади. Пулли ўқиш харажатларининг асосий қисмини мазкур мутахассислар зарур бўлган давлат корхона ва ташкилотлари ўз зиммасига олиши, олий ўқув юрти шу корхона ва ташкилотлар билан битим ва шартномалар тузиши лозим, деб ўйлаймиз. Йиғилган маблағ олий ўқув юрти таълим-тарбиявий ишларининг моддий негизини мустаҳкамлашга, талабаларнинг ўқиш ва яшаш шароитларини яхшилашга сарфланиши шарт. Шунинг учун олий ўқув юрти раҳбарлари қўлида иш услубларини, ягона талаб-қоидаларни белгилайдиган қонун бўлиши керак.

Бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан ётоқхонадан фойдаланиш харажатлари бир неча баробар ўсди. Бундан ташқари, масалан бизнинг институтимиз бинолари 60-йилларда қурилганини ҳамда тўла таъмирлашга муҳтож эканлигини ҳам назарга олиш лозим. Бизни ўз тасарруфига олган Сув хўжалиги вазирлиги ажратган маблағ етарли эмас. Ётоқхонадан фойдаланиш нархини 1 сўм 50 тийин ўрнига 3 сўмдан 5 сўмгача кўтаришга мажбурмиз. Лекин булар ҳам сарфни қопламайди. Муаммо Молия вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан тегишли тадбирлар белгилаш орқали ҳал қилинади. Фикримизча, янги ётоқхоналар учун юқори нарх, эски услубдаги ётоқхоналар учун пастроқ нарх бўлиши керак. Бу йўл билан йиғилган маблағ фақат талабалар манфаати учун сарф қилиниши даркор.

Биз кўтарган муаммолар жумҳурият олий ўқув юртлари аҳли эътиборини тортса ва улар ўз фикрларини билдирса, яхши бўлар эди.

С. ИБОДУЛЛАЕВ.
Тошкент ирригация институти профессори.

ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИГА КАТТА ЭЪТИБОР

ТОШКЕНТ. Ҳар ойда 35 минг пластмасса ва 1,5 мингдан ортиқ металл буюмлар ишлаб чиқариш — Ильич номидаги тажриба-механика заводи жамоасининг мақсад ва режаси ана шундай.

Бу заводда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг харидорлари кўп. Заводда тайёрланаётган маҳсулотлар Ҳамдўстлик мамлакатларига ва жумҳуриятнинг 50 та жойига жўнатилмоқда. Яқинда завод томонидан Тошкент аҳолисига хизмат кўрсатадиган халқ истеъмоли молларининг 20 дан ортиқ тури билан савдо қиладиган «Янгилик» фирма дўкони очилди.

Яқин кунларда заводда «Жигули» машиналари учун эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

СУРАТЛАРДА: 1. Пластмасса буюмлари ишлаб чиқариш тармоғи. Участка бошлиғи Д. Халилов (ўнгда) ва оператор М. Хабибуллинлар маҳсулот сифатини текширмоқдалар. 2. Вадим Соприкин халқ истеъмоли моллари тайёрлайдиган бригадага бошчилик қилади.

С. ВЕЛИЧКИН олган сурат.

(ЎзА).

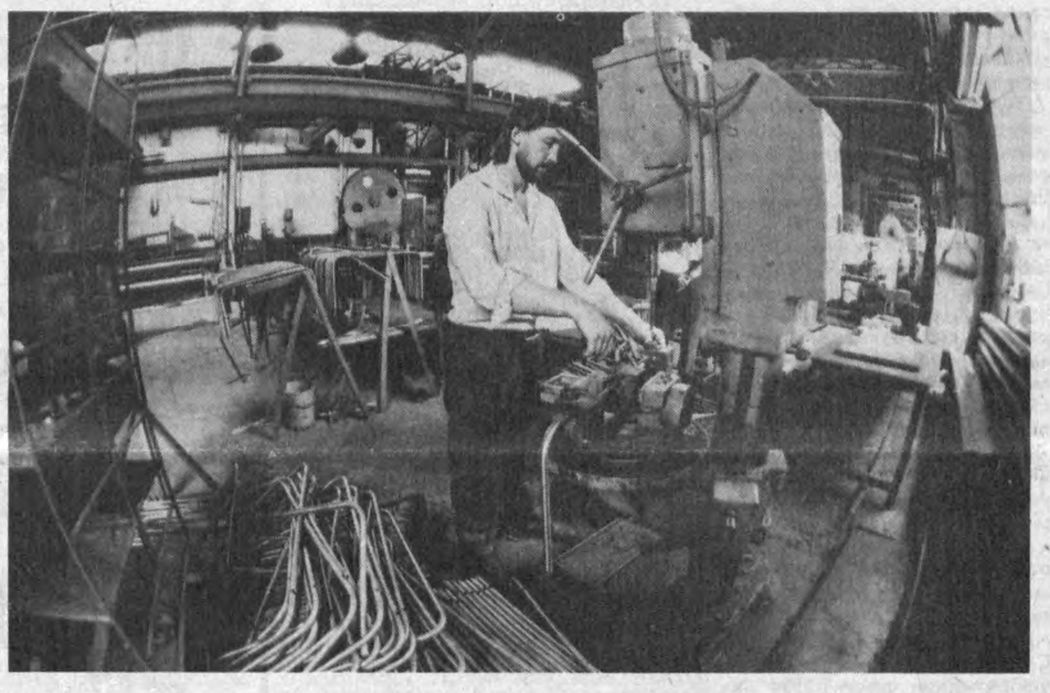

• *Халқ депутати мактуби изидан*

АЗАДАН-ДА МАНФААТ КЎЗЛАБ

«СЎНГГИ пайтларда баъзи оммавий ахборот воситаларида 1991 йил 4 май куни Ангрен шаҳрининг Жигаристон қўрғонида рўй берган табиий офат билан боғлиқ воқеалар нотўғри талқин қилинаяпти. Гап нимадалигини чуқур англамай, эътиборли манбаларга мурожаат қилмай, эҳтиросларга берилиш, бу ишларга бутунлай алоқаси бўлмаган ёки шахсий манфаати йўлида денгизни ҳам сипқориб юборишга тайёр инсофсиз кишилар тилидан асоссиз маълумотларни эълон қилиш орқали жамоатчилик фикри чалғитилаяпти.

Маълумки, Жигаристон фожеаси ҳамманинг эътиборида бўлди. Оғир йўқотиш — кишиларнинг ҳалок бўлгани, катта моддий зарар ҳеч кимни бепарво қолдирмади. Нуфузли ҳукумат комиссияси тузилди, газеталар, радио ва телевидение бўлаётган ишларни тезкорлик билан халққа маълум қилиб турди. Хусусан, «Халқ сўзи» мухбирлар кўналғаси ташкил этиб, ташвишларимизни баҳам кўришди. Ер ютган бу бахти қаро заминда ҳаёт-мамот кураши муросасиз давом этди. Халқимизнинг фаол қўллаб-қувватлаши, ҳукумат кўрган тадбирлар туфайли қисқа муддатда 50 та уй қурилиб, жабр кўрганлар кўчиб киришди. Уларга имкон қадар моддий ва маънавий ёрдам берилди. Мен шаҳар ижроқўми раиси ва комиссия аъзоси сифатида бу ишларнинг бевосита иштирокчисиман.

Эл орасида ҳар хил тоифа кишилар топилар экан. Ҳамма ўз ёғига ўзи қоврилиб, дунё кўзига тор кўриниб турган паллада Холхўжа Юнусов деган кимса пайдо бўлиб қолди ва «Мен нима деймен, кўбизим нима дейди» қабилида ҳаракатлар қила бошлади. Уни олдин ҳам танирдим, Жигаристонга ҳеч алоқаси йўқ, ўн чақирим наридаги маҳаллада яшайди, тайинли жойда ишламайди. Ўзини «Бирлик» ҳаракатининг вакили деб таништириб, жой (идора) сўраб келган, ўша пайтда рўйхатдан ўтмагани учун талабини рад қилган эдим. У одамларни раҳбарларга қарши тезлади. Вилоят ва шаҳар раҳбарлари олдига талаблар қўя бошлашди. Бу талаблардан бири ҳар бир оилага 25 сотихдан ер ажратиш, уй қуриш мўлжалланаётган Ҳаккарман даҳасига экологик аҳволнинг оғирлиги учун одамларни кўчирмаслик. Ваҳоланки, бу талаблар нотўғри ва қонунга зид эди. 10 май куни вафот этганларнинг руҳини эслаб маърака қилаётганимизда Х. Юнусов яна баъзи танишларини йиғиб, митингвозлик қилиш ҳаракатига тушиб қолди. Хизмат вазифамни бажараётганим учун тинчликни сақлаш мақсадида унга «бунақа номаъқул ишларни қилмагин, кетгин бу ердан» дедим. Бунга жавобан Юнусов мени кўракда турмайдиган сўзлар билан ҳақорат қилди. Гувоҳларим бўлгани учун судга бердим, суд уни 3 ойга қамади. Юнусовнинг кассацион шикоятини вилоят суди кўриб чиқиб, қарорни ўз кучида қолдирди. Ангрен шаҳар прокуратураси шуғулланиб, жиддий тафтиш ўтказган. Шу йил 13 майда халқ вакилларининг умумий йиғилишида комиссия ҳисобот берди, унинг иши якдиллик билан қониқарли топилди.

Ҳурматли таҳририят! Ҳар хил миш-мишларга чек қўйиш мақсадида ҳақиқий аҳволни газета орқали муштарийларга маълум қилишингизни илтимос қиламан. Қўлимда шу чиқишларга норозилик билдириб ёзилган ва депутатлар ҳамда мутасадди раҳбарлар имзо чеккан хат бор.

Абдумуталиб АЛИҚУЛОВ,
Ангрен кулолчилик корхонасининг директори, Ўзбекистон халқ депутати».

ХЎШ, аслида Жигаристонда нима бўлган эди? Изоҳларсиз ҳам бу саволга кўплаб жавоблар тайин, бироқ уларнинг ҳаммаси жамланса ҳам «нима бўлгани»ни тўла қамраб ололмайди, воқеликни борлиғича ифодалай олмайди. Жигаристонда жуда кўп сир-синоатлар бўлган — бунга юқоридаги хат ҳам гувоҳ. Жамоатчилик даҳшатли табиий фалокат рўй берганини эшитгач, тасаввурда дастлабки манзара сифатида пишқирган тоғ кўчкиси ва одамларнинг қўрқинчли қиёфаси кўз олдига келади ва шу тасаввур хаёлда ўрнашиб қолади. Ҳолбуки, ўша пайтда ҳам ҳаёт ўз изида давом этаётган, одамлар ўз «одамлигига бориб» нималар биландир ғимирлаб юрган бўлади. Элбошилардан бири чанг ютиб, ташвишлар ила чопиб юрганида бир «ватанпарвар» қўлига қалам олиб унинг қадамини ўлчаб тургандир. Булар мумкин бўлган нарсалар ва улар исбот ҳам талаб қилмайди. Шаҳар прокуратураси тўплаган ҳужжатларни варақлаб ўтириб, фуқаро А. Убайдуллаевнинг уйидан 21 майда чет элда тайёрланган катта миқдорда вермишель топилганини, у жабрдийдаларга аталганини, бу маълумотга нисбатан Ангрен шаҳар ички ишлар бўлими Жиноят мажмуининг 175-қисми, 2-моддаси билан иш қўзғаганини, бироқ терговчи Е. Пўлатов ишни тўхтатиб қўйганини, орадан бир йил ўтиб, шаҳар прокуратураси терговни қайта қўзғаганини билиб олдим. Бу ҳам одатдаги манзаралардан бири, замондошларимизнинг қўлидан келадиган ҳунарлардан.

Ўтган йил 4 май куни соат 7.30 да тоғ кўчкиси аҳоли пунктини босиб қолгани ҳақидаги хабар ҳаммани жунбушга келтирган эди. Маълумотларга қараганда, 8 та уй бутунлай тупроқ остида қолган, 11 уй шикастланган, 54 киши ҳалок бўлган. Бу рақамлар остида қанча армонлар, кўз ёшлар борлигини чамалаб кўриш қийин эмас.

Воқеа содир бўлган жойга зудлик билан республика Президенти И. А. Каримов етиб келган ва фавқулодда ҳолатни бартараф этиш ҳукумат комиссияси тузилган эди. Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бошлиқ жамоа ишларнинг бошида турди. Хайр-эҳсонлар учун саноат-қурилиш банкининг Ангрен бўлимида 00070052 рақамли ҳисоб очилди, унга жамоат ташкилотлари, фуқаролар ўз маблағларидан ўтказдилар. Унга 1637437 сўм жамланди. Йиғилган пулнинг асосий қисми турли харажатларга (улар номма-ном кўрсатилган) сарфланган, алоҳида фуқароларга нақд берилган (масалан, М. Матаевга—33691 сўм, М. Раззоқовга — 20200 сўм, К. Жонишевга — 9697 сўм, М. Мелибоевга — 7200 сўм). Ҳозир ўша маблағдан 898479 сўм кассада бор, у 7 оилага шахсий уй қуриб бериш ва бошқа сарф-харажатларга мўлжалланаяпти. Бундан ташқари 81933 сўм нақд пул тўпланди, унинг сарфлангандан қолган 39113 сўми ҳам кассада турибди.

Албатта, бундай кунни ҳеч кимнинг бошига солмасин, ҳеч кимнинг куни биров берадиган садақага қолмасин, бироқ баъзиларга берилган катта миқдордаги пул бошқаларнинг ҳам нафсини қитиқлаб қўйганга ўхшайди. Табиийки, нақд берилган пул ўша одамлар кўрган зарарнинг кўламига қараб комиссия хулосаси асосида ажратилган.

Ҳозирги иқтисодий танглик шароитида жабрланганларга имкон даражасида моддий ёрдам кўрсатилганини тақдим қилинган рўйхатдан ҳам билса бўлади. Кийим-бош учун 16 ёшгача бўлганларнинг ҳар бирига 700 сўмдан, вояга етганларга 1500 сўмдан (7 оилага) ажратилган. 10 оилага кундалик эҳтиёж моллари текин берилган. Жумладан, Жонишев Қаршибойга холодильник, телевизор, кир ювиш машинаси, дазмол ва бошқа жами 21 номдаги буюмлар ҳадя қилинган. У шу йил 13 майдаги комиссиянинг сўнгги йиғилишида сўз олиб, «Менга берилган ёрдамдан миннатдорман, кўп яхшиликлар қилинди, булар учун раҳмат», дейди.

Ёки Сотиболдиева Каримага ҳам 21 номдаги нарсалар берилган. 13 майдаги йиғилишда унинг қизи Гули «чиққан мақолани опам тўлиқ қувватламаслигини айтишимни топширди. Баъзи бировлар унинг миясини заҳарлаганини айтдилар» дейди.

Жигаристондаги фожеа халқимизнинг умумий дардига айлангани, уни бартараф қилиш учун кўп ҳаракатлар қилингани бор гап. У кўпларнинг қалбида оғир жароҳат қолдиргани ҳам ҳақиқат. Шу ўринда бир нарсани эслаш жоизга ўхшайди. Бизнинг газетамиз жамоаси табиий фалокат асоратини тугатиш бўйича курашни ёритиб бориш, одамларнинг кайфиятини кўтариб, яхши кунларга руҳлантиришни ўз олдига вазифа қилиб қўйди. Ҳамкасбимиз Фаррух Раҳимов жигаристонликлар билан бир сафда бўлди. Ишхонада у ердаги оғир аҳволни дард билан гапириб ўтирганларини кўп эшитганмиз. Ўша ташвишларни юрагига оғир олдими ёки қисматида ёзилгани шу бўлдими, навқирон ёшида оламдан кетди. Жигаристонда ишлар ўз измига тушди, одамлар янги уйларда яшаяптилар, бироқ улар оғир кунларида елкадош бўлган, жамоатчилик эътиборини қаратиб, тезроқ ёрдам келишини истаган ва шу руҳда безовталик билан мақолалар ёзган бир журналистни эслармиканлар?! Ўтган ишга саловат, аммо игна билан битадиган ишга белкурак олиб чопаётган, матбуотни ҳам чалғитиб турли мақолалар уюштираётган кимсаларнинг муддаоси нима экан? Ўзини «Бирлик»чи деб таништирган Х. Юнусовнинг хатти-ҳаракатини суд ҳозирги амалдаги қонунлар доирасида баҳолаган. У Оҳангарон туман халқ судининг 1992 йил 28 январдаги ҳукми билан судланган. Қарорни Тошкент вилоят суди ўз кучида қолдирган. Биз Юнусовга ваъз ўқимоқчи эмасмиз, бироқ, аввало, эътироз билдириш, курашиш йўлларини билиш керак. Енгилгандан кейин эса мағлубиятни тан олиш мард кишининг иши бўлади.

Таҳририятга ташриф буюрган Абдумуталиб ака билан қисқа суҳбатлашишга тўғри келди. У савоб ишлар қилиб охирида таъна эшитган киши ҳолида баъзи газеталарни кўрсатди. Бироз тутақиб, «қачон ошкора мулоқотни ўрганамиз, нега ўша борганлар биз билан ҳам юзлашишмайди? Ёки бизнинг ҳуқуқимиз чекланганми?» қабилида гап қилди. Шу ўринда жабрланган, бироқ эндиликда халқимиз саховати туфайли қадди тикланаётган жигаристонликлар ҳам ҳар хил иғволарга учмасалар, ўзаро бирдамлик бўлса, ишлар янада баравж бўлармиди, деган андишани эслатиб ўтиш жоизга ўхшайди. Жигаристонда тўпланган маблағ, буюмлар қандай тақсимланганини билмайман, лекин ўшандай шароитда — ер остида тириклай кўмилган одамларнинг жонсиз шоҳидлигида — раҳбарлар қаллоблик қилганига ўзимни ишонтира олмайман. Расмий маълумоту ҳужжатларда ҳам бунга далил йўқ.

Халқимиз «Бемаҳал ўлимдан, қуруқ туҳматдан асра» деб Яратганга илтижо қилиб келган. Биз ҳам ўша ожиз бандалар қаторидамиз.

Ҳаким САТТОРИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Она Сайрамиз омон бўлса бас

ДУНЁНИНГ ПУЛИ ҲАМ ЕТМАЙДИ

● **АҚШ молия вазири Николас Брейди Оқ уйда журналистлар билан бўлган учрашувда сўзга чиқди.**

У июль ойининг бошларида Мюнхенда «Еттилар гуруҳи»нинг олий даражадаги учрашуви қатнашчилари «Ҳозир Россия ва собиқ Совет Иттифоқининг бошқа республикалари амалга ошираётган қийин иқтисодий ислоҳотларни қўллаб-қувватлашларини ва маъқуллашларини намойиш этишмоқчи», деди. Улар Б. Ельцин билан Россиянинг ислоҳотлар дастурини ва ислоҳотларни босқичма-босқич амалга оширишни ташкил этиш соҳасида олиб борилаётган ишларни муҳокама қиладилар, бу ишлар яқин вақт ичида халқаро валюта жамғармасидан Россияга ва бошқа республикаларга маблағ ажратишга имкон беради.

Бироқ, вазирнинг сўзлари билан айтганда, «агар Россия ва бошқа республикалар ўзларини ўзлари ислоҳ қилмасалар, уларнинг муаммоларини ҳал этиш учун бутун дунёдаги пуллар ҳам етмайди».

ҚОТИЛЛИК ҚОРАЛАНДИ

● **Фаластин Озодлик ташкилоти (ФОТ) Жазоир Олий давлат кенгашининг раиси Муҳаммад Будиафнинг ўлдирилишини кескин қоралади.**

Олий давлат кенгашининг аъзолари номига юборилган мактубда М. Будиафнинг ўлдирилиши «Жазоирнинг бирлиги, хавфсизлиги ва барқарорлигини қўпориш мақсадида қилинган қабиҳларча жиноят» деб таърифланди. М. Будиафнинг ўлими араб миллати ва барча мусулмонлар учун, фаластин халқи учун жудоликдир, деб таъкидланади мактубда.

260 ГАЗАНДА ҚАМОҚҚА ОЛИНДИ

● **Миср жанубидаги Асют вилоятидаги вазият аста-секин яхшиланмоқда.**

Кейинги ойларда бу вилоят хавфсизлик кучлари билан «Ал-жиҳод» деб аталган яширин ташкилот газандалари ўртасидаги ҳақиқий жанг майдонига айланиб кетган эди.

«Ал-вафд» газетасида ёзилишича, кейинги бир неча куннинг ўзида тақиқланган ташкилотнинг асосий уялари жойлашган Дайрут шаҳрида ва унинг атрофларида оммавий текшириш ўтказилиб, 260 нафар газанда қамоққа олинди. Қўлга олинганларнинг аксарияти илгари жиноят қилганликлари, босқинчиликларда қатнашганликлари учун қидирилаётган кишилар рўйхатида эди.

КАЛАМУШЛАР ВА ШИЛЛИҚҚУРТЛАР КЎПАЙИБ КЕТДИ

● **Кейинги кунларда гала-гала каламушлар хусусий уйларнинг омборларини шипшийдам қилиб кетмоқда.**

Илгари Қирғизистон пойтахтида бу офат жониворлар йўқ эди. Биологларнинг хулосасига кўра, тажрибахонадан қочган жониворлар уларнинг кўпайишига сабаб бўлган. Аввалига шаҳарда оқ, сўнгра ола-була каламушлар овланган бўлса, энди қора каламушлар болалаб кетди.

Шаҳарликлар одатда дам оладиган қайрағочзордан ҳам маҳрум бўлишди: бу ердаги дарахтларни шиллиққурт босиб, уларнинг барги тўкилиб кетмоқда.

УЙҒУРЛАР УЮШМАСИ

● **Тожикистонда яшовчи яна бир оз сонли халқ — уйғурлар ўз уюшмасини тузганликларини эълон қилдилар.**

Бугунги кунда республикада бир ярим мингдан сал кўпроқ уйғур истиқомат қилмоқда. Уюшма нашриётчилик фаолияти билан шуғулланишни — уйғур тилида ахборот рисолалари, журналлар, дарсликлар ва луғатлар чиқаришни назарда тутмоқда.

ХУСУСИЙЛАШТИРИШ МУАММОЛАРИ

● **«Ходимларнинг мулки орқали хусусийлаштириш» мавзуида Россия—Америка конференцияси бўлиб ўтади.**

Унинг қатнашчилари тез ва «одилона» хусусийлаштиришни амалга ошириш нусхаларини кўриб чиқадилар. Анжуман Михаил Горбачев жамғармасида очилди. Бир вақтлар АҚШдаги «Халқ капитализми» деб аташ одат бўлган корхоналарни акционерлик жамиятига айлантириш тажрибаси конференция қатнашчилари учун айниқса қизиқарлидир.

НАМОЙИШЧИЛАР ТАРҚАТИБ ЮБОРИЛДИ

● **Бангладешнинг собиқ Бош вазири Эршоднинг тарафдорлари сешанба куни Даккада намойиш ўтказишди.**

Полиция намойиш қатнашчиларини тарқатиб юбораётганда камида 55 киши жароҳатланди. Бу ерга етиб келган хабарларга кўра, юзлаб намойишчилар Эршод пойтахтдаги марказий қамоқхонадан чиқариб юборилишини талаб қилганлар. Эршод порахўрликка дахлдорлиги, ҳокимиятни суиистеъмол қилганлиги ва қонунга хилоф равишда қурол сақлаганлиги учун 13 йиллик қамоқ жазосини ўтамоқда.

Полиция амалдорларининг айтишича, намойишчилар дўкон ва дўкончаларни остин-устун қилиб, автобус ва автомобилларга қўлбола бомбалар ота бошлаганлар.

СПИД КЎПАЙМОҚДА

● **Дунёда СПИД дардига чалинган кишилар биринчи марта ярим миллиондан ошди ва шу йилнинг 1 июлигача 501 минг 272 кишини ташкил этди, деди жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг расмий вакили журналистлар билан суҳбатда.**

Турли сабабларга кўра СПИД билан оғриганларнинг ҳаммасини ҳам қайд этишнинг иложи бўлмаётганини эътиборга олганда, жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг тахминича, бу дардга чалинганлар анча кўп, тахминан икки миллионга боради, шундан 500 минги гўдаклардир.

• Тадбиркорлик чорраҳаларида

ОЛТИН ТУХУМ ОҲАНГРАБОСИ

ЕКИ ЖАНОБ ХАИМОФФНИНГ АМЕРИКАЧА ИШ УСЛУБИ НАТИЖАСИДА САМАРҚАНДЛИК АЙРИМ ПАРРАНДАБОҚАРЛАРНИ ТУЯНИНГ УСТИДА ИТ ҚОПГАНИ ХУСУСИДА

Ривоят қилишларича, Афанди ўғриларга қўшилиб бировнинг уйини тунашга борибди. Шериклари қимматбаҳо буюмларни кўтаришибдию Афандига эски қўл машинасини беришибди.

Машинани уйига келтиргач, хотини уни ишлатиб кўриб эрини уриша кетибди...

Ўғри десак қўпол чиқару, ҳар қалай оқибатини ўйламай бу ишга қўл урганларнинг бири ҳозир Тошкентда — қарилик пенсиясига чиқиб олган, иккинчиси эса Исроилдами, АҚШдаги карнайини чалиб, ялло қилиб юрибди. Лекин безовталикнинг бари Самарқанд паррандачилик фабрикаларида бўлаётир.

...Ўтган йилнинг август ойида ҳар йили салмоқли даромад олиб ишлаётган Самарқанд, Каттақўрғон шаҳарлари аҳолисини парҳез парранда гўшти ва тухум билан мунтазам таъминлаб турган иккита фабрикага Ўзбекистон паррандачилик бирлашмаси бошлиғи Борис Анатольевич Пискуновнинг 280-сонли буйруғи келиб қолди. Унда айтилишича, Ўзбекистон паррандачилик бирлашмаси ва АҚШнинг «Америкаагроташинтернейшн» корпорацияси ҳамкорликда ишлаш учун битим имзолашибди. Бунинг натижаси ўлароқ «Ўзбекчекин» (чекин — инглиз тилида жўжа демак) фирмаси ташкил қилинган ҳамда унга республикадаги бешта энг сердаромад паррандачилик фабрикалари киритилган. Уларнинг қаторида Каттақўрғондаги бройлер гўшт етиштириш ва Самарқанднинг Оҳалик мавзеида жойлашган тухум очиришга ихтисослаштирилган фабрикалар ҳам бор эди.

Орадан кўп ўтмай Самарқандга янги Ўзбекистон — Америка қўшма корхонаси — «Ўзбекчекин»нинг раиси (ҳозир Исроилда истиқомат қилаётган) Мошл Хаимофф (Хаимов бўлса керак) ташриф буюриб қолди. Уни бундай пайтда чет эллик меҳмонга кўрсатиладиган тавозеюю мулозамат билан — бутун расм-русмларни жойига қўйиб кутиб олишди. Меҳмон Оҳалик ва Каттақўрғон паррандачилик фабрикаларида бўлиб, уларга янгича шароитда иш бошлаш учун аввал нима қилиш лозимлигини обдон тушунтирди. Унинг ваъдасига кўра, Каттақўрғон фабрикасининг қувватини тезда тўрт баравар ошириш кўзда тутилмоқда эди. Яъни, корхоналар яқин вақтда тўрт минг тонна ўрнига 16 минг тонна парҳез гўшт бера бошлайди. Американликлар витаминга бой омихта ем, бир кеча-кундуздаги семириши 48—56 граммни ташкил этадиган наслли тухум етказиб беришга тайёр эканликларини эшитганда каттақўрғонлик паррандабоқарлар ўзларини қўярга жой тополмай қолишди.

Яна бунинг устига қиймати 1 миллион 200 минг доллар турадиган омихта ем ишлаб чиқарадиган комбинат қурилиши бошланишини эшитиб айримларининг эси оғиб қолай деди. Ахир ҳазилакам гапми? Рост-да, қачонгача Жомбой ун комбинати билан емни вақтида етказиб бер, деб ёқалашиб юришади. Мана энди, насиб этса, шундоқ ёнларида «американча завод» гуриллаб ишлаб турса, ажаб эмаски, жомбойликларнинг ўзлари улардан иш ўргангани келиб қолишса.

Шундай қилиб, Мошл Хаимоффнинг кўрсатмасига биноан корхонадаги бир паррандани ёппасига сўйишга тушдилар. Чунки фабрикадаги қирқта бино зудлик билан бўшатилиб, дезинфекция қилиниши керак экан. Сабаби — американлик ҳамкорлар Германиянинг «Ломан» фирмасидан наслли тухум жўнатишга ваъда беришган.

Лекин ўша кунларда жувонмарг бўлаётган бу товуқларга забон битса, эҳтимол уларнинг бўғзига аёвсиз тиғ тортаётганларни «Ҳой, яхшилар, ҳовлиқманглар, яна сувни кўрмай этик ечган кишининг аҳволига тушманглар» дея огоҳлантирган бўлармиди... Ҳар қалай, нима бўлса бўлди. Қисқа муддат ичида наслли жўжалар очиш илинжида фабрикани шипшийдон қилиб қўйишди.

Энди гапни Оҳалик паррандачилик корхонасидан эшитинг. Яхшиси бу ҳақда фабрика директори Фурқат Василевич Қодировнинг оғзидан эшитган маъқул.

— Биз ҳозир ўзимизнинг ҳолимизга ҳам кулиб, ҳам куйиб юрибмиз. Бу қандай кўргуликки, икки миллион товуғи бор, давлат буюртмасини доим ошириб бажариб келган корхона кимларнингдир ёлғон ваъдаларига ишониб бир йилга қолмай уйини ўғри урган одам аҳволига тушиб ўтирса! Энг ачинарлиси, илгари корхонамизда 520 киши ишларди. Ҳозир 50—60 ишчини қисқартиришга мажбур бўлдик. Қолаверса, борига ҳам иш йўқ. Ихтиёрий-мажбурий қилиб дам олишга жўнатганмиз кўпчилигини. 1991 йилнинг август ойида фабрикада меҳнат қилаётганларнинг ўртача маошини 600 сўмга чиқаришга эришгандик. Ҳозирги шароитда эса уларга бўш юрганлиги учун ҳатто 350 сўмдан товон пули тўлашга ҳам маблағ тополмаётирмиз.

Яна бунинг устига денг, бир куни Мошл Хаимофф келиб қолиб, корхонангизда ишловчи барча кишиларнинг ва уларнинг болаларини чет элда тайёрланган кийим-кечак билан таъминлаймиз, рўйхат тузинглар, деб қолди. Касаба уюшмаси ва маъмурият икки кун овора бўлиб, одамларни турнақатор тизиб рўйхат туздик Орадан беш-олти ой ўтдики, бу совғалардан дарак бўлмади...

Мошл Хаимофф фабрика қувватини тез орада икки баравар оширишга, ишчиларнинг бир қисм маошини доллар билан тўлашга ваъда берган эди. Энди билсак, ҳаммаси сароб экан. Ҳар ойда улардан шартнома шартлари бажарилмаётганлиги ҳақида сўраганимизда, кутинглар, жўжа ва наслли тухум бу ойда албатта боради, деган гапни эшитиб келдик холос.

Бу орада биз ҳам каттақўрғонликлардек, чет эл товуғи нозик бўлади, ўзимизнинг бирорта кана уларга ўтиб қолмасин дея бор паррандани сўйишга тушдик. Бўшаган цехларни яхшилаб дорилаб чиқдик. Афсуски, товуқ эмас, ҳатто бирорта жўжа ҳам ололмадик улардан. Мана энди бор-будимиздан айрилиб, вилоят банкидан 10 миллион сўм қарз олиб, Россиядан ёғоч ва бошқа қурилиш буюмларини олиб келиб сотмоқчимиз. Ўзимизни шундай қилиб тикламасак, бошқа илож қолмади...

Хўш, «Ўзбекчекин»нинг йиллик фаолиятидан Самарқанд вилояти қандай «манфаат» кўрди? Бу ҳақда қуйида келтириладиган мисоллар ҳам батафсил маълумот берса керак.

Вилоятдаги парҳез гўшт ва тухум етиштиришга ихтисослаштирилган фабрикаларда миллионлаб товуқ боқиларди. Энди уларда ҳаммаси бўлиб 675 мингта парранда қолди. «Ўзбекчекин»га ишониб Украина, Россия, Қозоғистондан турли витамин ва концентратлар етказиб берувчи корхоналар билан алоқа узиб қўйилган эди. Оқибатда озуқа етишмаслигидан фақат шу йилнинг беш ойи давомида 514 минг бош товуқ нобуд бўлди. Вилоятда 1991 йилнинг беш ярим ойи ичида 3084 тонна товуқ гўшти ва 76 миллион дона тухум етиштирилган бўлса, 1992 йилнинг шу даврида 1189 тонна гўшт ва 19 миллион дона тухум тайёрланди.

Илгарилари самарқандликлар ҳар донаси 1,5 сўмлик янги олинган тухумдан танаввул этишган бўлса, ҳозир вилоят матлубот уюшмаси ва савдо бошқармаси минг азобда Молдова, Украина, Россиядан олиб келаётган тухумнинг донасини 2—2,2 сўмдан харид қилишмоқда. Бунинг устига бекор қолган юзлаб кишини иш билан таъминлаш, уларга ҳеч бўлмаганда товон пулини тўлаб бериш масаласи ҳам вилоят ҳокимияти ташвишига ташвиш қўшди.

Хуллас, вилоят раҳбариятининг аралашуви билан Самарқанднинг иккита паррандачилик фабрикаси «Ўзбекчекин» тасарруфидан чиқариб олинди. Қолаверса, бу ташкилотнинг ўзи ҳам тарқатиб юборилди. Лекин хабардор кишиларнинг айтишича, ушбу ташкилотнинг республикага зиёндан бошқа нарса олиб келмаган «фаолияти» Ўзбекистон хазинасидан бир неча юз минг валютани юлиб кетган эмиш.

Самарқандликлар сабр-тоқатли халқ. Шунинг учун ҳам улар «Ўзбекчекин»нинг американа мазасини ҳали бир-икки йил татиб юришса керак. Чунки мутахассисларнинг ҳисоб-китобига қараганда, агар катта куч ва маблағ сарф қилинсагина Самарқанд паррандачилик фабрикалари фақат 1994 йилга келиб ўз қаддини ростлай олар экан...

Жаноб Хаимофф-ку чет эл фуқароси, Ўзбекистоннинг шунча маблағини кўкка совургани ё ўзлаштиргани учун у билан вақти келиб халқаро ҳуқуқий идоралар шуғулланишар, лекин унинг кирдикорларига аввал бошда яшил йўл очиб берган, Тошкентда роҳат-фароғатда қарилик гаштини сураётган ўртоқ Пискунов юқоридаги воқеаларни қандай изоҳлар экан?

Музаффар МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Ойнаи жаҳон қаршисида

ЗАМОН КЎЗГУСИ

Ўзбекистон ойнаи жаҳони ўтган ҳафтанинг шанба куни (27 июнь) бизнинг диққат-эътиборимизга янги, «Давр садоси» номли публицистик кўрсатувни ҳавола қилди. Кўрсатув ўзининг жанговарлиги, замон муаммолари, талаб ва эҳтиёжларини сезгир илғаб олиши билан ажралиб туради.

Олтинкўл Андижон вилоятининг аҳолиси энг зич жойлашган районларидан биридир. «Давр садоси» кўрсатувининг биринчи сони айнан мана шу минтақадан тайёрланганн ҳам кўрсатув ижодкорларининг (сценарий муаллифи ва олиб борувчи — таниқли журналист Қодиржон Собиров, режиссёр Сайтулло Умаров) ўзларига юклатилган вазифага тўла масъулият ҳиссини сезган ҳолда ёндошганликларидан дарак бериб турибди.

...Ҳар йили айни пишиқчилик пайтида 120 минг аҳолиси бўлган Олтинкўл райони учун Андижон темир йўл вокзалида кун-кунора фақат биттагина юк вагони ажратиларди, холос. Деҳқон эса умид билан етиштирган экинлари — сабзавот ва мева-чевасини пуллаши керак. Ўша пайтлар вокзалда битта вагон учун бўладиган ур-сур, жанжал-низони тасаввур қилиб кўринг. Неча-неча ўн йиллардан бери шу аҳвол давом этиб келарди. Лекин собиқ такси ҳайдовчиси, пенсионер Наби ака Ҳасанов одамларнинг додига етди. Ип-газлама комбинатига борувчи темир йўлдан Олтинкўл райони учун янги йўл — шохобча тортиб келишга муяссар бўлди. Унинг узунлиги бир ярим километр. Энди унга район меҳнаткашларининг мева-чевага тўла олтмишта вагонини жойлаш мумкин. Айтиб ўтиш керакки, Наби ака мазкур ишни ўз ҳисобидан қилди. Бунинг учун Тошкентга ўттиз уч марта, Қўқонга юз мартадан ортиқроқ қатнашига тўғри келди. Ҳамқишлоқлари станцияни унинг шарафига «Наби ота станцияси» деб атадилар.

— Инсондан ҳаётда бирон-бир из қолиши керакку, ахир, — дейди мухбирлар билан суҳбатда Наби ака.

Янги «Давр садоси» кўрсатуви ана шундай ярқ этган тақдирлар ҳақида ҳикоя қилиши билан ҳам мароқлидир. Жумладан, район ҳокимини олиб кўрайлик. Назиржон Саидовнинг касби журналист. У жумҳуриятдаги 212 нафар ҳокимлар орасида ягона қаламкаш. Кўп йиллар район газетасида ишлади. Ҳаётнинг аччиқ-чучугини кўрди. Одамларнинг ташвишини ўрганди. Шу боис ҳам олтинкўлликлар уни районга раҳбар қилиб сайладилар.

Маслаҳат қишлоғидан бўлмиш Мирзамуҳиддин аканинг тақдири ҳам эсда қоларли. Уни, урушда қон кечган меҳнат ветеранини саксонинчи йилларнинг ўрталарида жуда «катта» гуноҳи, яъни қўшнисининг ўлимида жаноза ўқиб қўйганлиги учун партиядан қувдилар, таъқиб қилдилар. Лекин оқсоқол тинчлик давридаги жангни ҳам ғалаба билан якунлади: у ғолиб чиқди.

Янги кўрсатув публицистик йўналишдаги изланиш самарасидир. Унда муаллифнинг халқ дарди, унинг ютуқлари ва муаммоларига чуқур кириб бориши ўзига хос услубларда яққол кўзга ташланади. «Давр садоси» билан танишган телетомошабин оддий қишлоқ ҳаётининг нақадар сержило ва серқирра эканлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилади.

Охирги сўз ўрнида шуни айтиш кераки, мазкур кўрсатув кундузи намойиш этилди. Ҳолбуки, телетомошабинларнинг кўп қисми, айниқса қишлоқ меҳнаткашлари бундай пайтларда дала юмушлари билан банд бўладилар. Одамлар ойнаи жаҳон экранларига кўпроқ тикиладиган кечки пайтларда эса, афсуски, баъзи ҳолларда меъдага теккан, сийқаси чиққан кўрсатувлар намойиш этилмоқда. «Давр садоси» қабилидаги халқ дарди ила йўғрилган жанговар кўрсатувлар билан ана ўшаларнинг ўрни алмаштирилса, мақсадга мувофиқ иш бўлур эди.

И. ИСМОИЛОВ.

ТОШҚИН ОҚИБАТЛАРИ ТУГАТИЛМОҚДА

Аввал хабар берганимиздек, бундан бир ҳафта илгари Келес шаҳрида кучли тошқин рўй бериб, уйларга шикаст етган эди. Куни кеча ўнга яқин оила қайта таъмирланган уйларига кўчиб кирди.

Тошқин изларини тугатиш район штаби аъзолари жонбозлик билан иш олиб бормоқда. Шуни айтиш керакки, табиий офат натижасида биноларгина эмас, оилалар сақлаб қўйган озиқ-овқат ҳам нобуд бўлди, уй-рўзғор анжомлари яроқсиз ҳолга келди.

Дастлабки кунлари одамлар беҳаловат яшадилар, аммо яхшилар меҳри уларга далда бўлди. Масалан, Темур Малик кўчасида яшовчи Адҳам Содиқов хонадони ўчоғида яна олов ёна бошлади. А. Абдураҳмонов раҳбарлик қилаётган С. Раҳимов номидаги жамоа хўжалиги у яшайдиган кўчадаги ўн уйга тошқин содир бўлган куннинг эртасигаёқ 100 килограмм шакар, 650 килограмм ун, 200 килограмм картошка, макарон, ёғ ва бошқа маҳсулотлар келтириб берди.

Райондаги Собир Раҳимов, Турғун Мирзаев, Ғиёс Умаров, Ғуломмаҳмуд Абдуллаев номидаги жамоа хўжаликлари ва юзлаб олийҳиммат кишилар тошқиндан зарар кўрганларга ёрдамга ошиқди. Хўжаликлар хонадонларни озиқ-овқат билан таъминлаш, уйларини таъмирлаб беришни зиммага олишган бўлса, мурувватли кишилар вақтинчалик бошпанасиз қолганларга уйларидан жой беришди. Маҳамаджон Фозилов номидаги жамоа хўжалиги эса моддий кўмак бериш билан бирга келесликларга ёрдам ҳисобига 100 минг сўм ўтказди.

Тошқиндан зарар кўрган 500 хонадоннинг ҳаммасига ёрдам берилмоқда. Қайта тикланиши лозим бўлган уйлар учун бинокорлик материаллари келтирилиб, қурилиш ишлари авж олдирилмоқда. Ҳимматли кишилар бор экан, офатлар чекиниб, қайғулар унутилиши шубҳасиздир.

П. НИШОНОВ,
ЎзА мухбири.
Тошкент вилояти.

Туз—муҳаббат рамзи

Қандсиз яшаш мумкин, чунки унинг ўрнини босадиган ширин-шакар меваю сабзавотлар мавжуд. Лекин тузсиз яшаш мумкинми?..

Ҳозирги кунда ош тузи денгиз сувларини бир неча сунъий ҳавзаларга оқизиб қуритиш йўли билан ёки тўғридан-тўғри махсус ускуналар ёрдамида буғлатиб олинади. Ўзбекистонда Қамишбоши яқинидаги Шўрбулоқ сувидан туз қазиб олинади.

Тузлар океан ва денгизларда, ер бағрида жуда кўп бўлишига қарамай, қазиб олиш ва ундан турмушда фойдаланиш кейинги асрларга қадар жуда қийин ва машаққатли бўлган. Сайёрамизда туз танқислиги бир неча йиллар давом этган.

Туз истеъмол қилмаслик ёки меъёридан кам истеъмол қилиш ҳар хил камқувватлик касалликларига (кўз, қулоқ, ошқозон ва бошқа хил хасталиклар) олиб келади. Маълумки, бир киши йилига 7—8 килограмм, бутун дунёда эса ҳаммаси бўлиб 22 миллион тонна туз истеъмол қилинади.

Халқимиз «бир кун туз ичган жойга қирқ кун салом бериш керак», дейди. Қадим-қадим даврларда ов гўштларини хашак ва ёғочлар устига қўйиб пиширганлар. Шунда гўштнинг кулга аралашиши натижасида унинг таъми ўзгаришини сезишган, яъни кулга айланган ўсимлик ва ёғоч таркибида туз борлиги маълум бўла бошлаган.

Кейинроқ одамлар денгиз қирғоқларида оппоқ тошни топдилар. Бу — туз инсон ҳаётида топилган биринчи фойдали қазилма эди. Аста-секин гўштга туз сепилганда унинг анча вақтгача бузилмаслик хусусиятларини аниқлайдилар. Одамлар туз қидира бошлаган, денгиз бағри ва кўллар қуриш натижасида ҳосил бўлган тузлар йиғиб олиниб, соқчилар кузатувида шоҳлар саройига келтирилган ва туз сақланадиган ер энг муқаддас жой ҳисобланган. Ўтмишда шоҳлар ва қабилалар туз учун қонли жанглар олиб бориб, бир-бирларидан тузли кўлларни тортиб олишга ҳаракат қилишган. Энг катта бозорларда қулдорлар бир сиқим тозаланган (тупроқ аралаш) туз учун ўзларининг энг яхши қулларини берганлар.

Ўрта асрларга келиб Европада туз танқислиги бошланди. Осиё давлатларидан туя карвонларига ортилган тузларнинг келишини кишилар жуда интизорлик билан кутишар эди. Туз бу даврда асосий муомала воситаси — пул ўрнида ҳам ишлатилган. Ҳар хил солиқлар ва хизмат ҳақлари ҳам туз билан тўланган. Россияда Иван Грозний ҳукмронлик қилган даврда туз етишмаслиги боис жуда катта туз қўзғолони («Соляной бунт») кўтарилган. Шу даврларда сарой зиёфатларида туз солинган идиш шоҳ рўбарўсида турган. Бу идишдан шоҳнинг энг яқин аъёнлари фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлганлар, иккинчи даражали мансабдорлар эса тузсиз овқат еганлар.

Кишилар бир-бирларига садоқатларини изҳор қилиш учун қўлларига туз олиб қасам ичишган.

Африканинг узоқ қабилаларидан бирининг урф-одатида туз орқали севги изҳор қилиш ҳалигача сақланиб қолган. Йигит севгилисини бир идишдан туз татиб кўришга таклиф этади, агар қиз бунга рози бўлса, унга уйланади.

Юқорида келтирилган мисолларнинг ўзи ҳам кўрсатиб турибдики, туз бу яшаш учун зарур бўлган хом ашёгина эмас, дўстлик, садоқат ва муҳаббат рамзи ҳамдир.

М. ЗОКИРОВ.

·ЭЪЛОН

"ЗАРКЕНТ" КОЛХОЗИ

• пахта толаси,
• пилла,
• табиий ҳолдаги ва консерваланган мева-сабзавотлар,
• кулолчилик буюмларига

эҳтиёжи бўлган корхоналар, ташкилотлар, фирма ва кооперативларни ўзаро фойдали ҳамкорликка таклиф қилади.

Бу маҳсулотлар эвазига колхоз қуйидагиларни олади:
• ёғоч, қурилиш ашёлари ҳамда ДСП, ДВП,
• лак-бўёқ маҳсулотлари,
• 40 дан 70 мм.гача бўлган диаметрдаги газ ва сув қувурлари,
• УАЗ-469"А" енгил автомобили,
• ЗИЛ-130, ГАЗ-53 юк машиналари.

Манзилимиз:
713932, Фарғона вилояти, Тошлоқ райони, "Заркент" колхози.

Маълумот учун телефонлар:
4-13-81, 4-11-68, 4-15-48.

Ўзбекистон Олий Кенгашининг Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо қўмитаси жамоаси Ўзбекистон халқ депутати, шу қўмитанинг аъзоси С. К. Саидкаримовга оталари **Саидкарим АКБАРОВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент «Китоб» нашриёт-матбаа бирлашмаси жамоаси бирлашма бош бухгалтери М. В. Икромовага онаси **Каромат ЖАЛИЛОВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

ЎзФА Тарих институти социология сектори мудири А. Т. Собировга онаси **Раиса КАРИМ қизи**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан бир гуруҳ ҳамкасб дўстлари чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги давлат солиқ Бош бошқармаси бошқарманинг иш бошқарувчиси А. Нурмуҳамедовга отаси **Раҳим НУРМУҲАМЕДОВ**нинг вафот этиши муносабати билан оила аъзолари, яқин кишиларига чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

• ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖЎРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
• Карим БАҲРИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Ленинград кўчаси, 19-уй.

• Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй. Босишга топшириш вақти 21.00 Босишга топширилди: 22.45. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12